26ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7098 — 15 ՄԱՅԻՍ 1909 — ՈՒՐԲԱԹ — 28 Mai 1909 — 26me année — N. 7098

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.
» » վեցամսեայ	45 »
Գաւառներու համար տարեկան	100 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25 Ֆր
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره‌ولك
ارمنیجه یوی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌كین بویاجیان
درسعادت قلطه

ARÉVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱՐՀԱՒԻՐՔ

ՀԱԼԷՊ, 4 մայիս

Հիմա Առաջնորդարանէն իմացանք որ Պէյլէնի կողմը ղրկուած քննիչ մարմինը խիստ գոհացուցիչ միջոցներով ջանադիր է քննութիւնները փութացնել կատարեալ խղճմտութեամբ։ Հետեւաբար 10ի չափ պարագլուխ յանցապարտներ բանտարկած, Մուսթաֆա փաշան (Մուրալլատէն) և նախորդ միւֆթին հոս (Հալէպ) ղրկել որոշած է։ Կուսակալնիս և Մարաշի միւթէսարիֆը համիտեան ծաղիկներ են։

Երէկ գիշեր Մարաշի Սինկէր ընկերութեան մասնաճիւղը տեղւոյս անօրէնին հեռագրաւ կ'իմացնէ թէ Մարաշ ջարդը սկսելու վրայ է։ Երէկ և այսօր տեղւոյս Ազգ. Առաջնորդարանը կարեւոր տեղեր դիմում ըրաւ հեռագրով։ Խիստ գովելի է տեղւոյս հայ բողոքական եղբարց մեղի հետ գործակցութեան տրամադրութիւնը, մինչ հայ կաթ. գերապայծառ Տ. Օգոստինոսեանի հայատեաց վերաբերումը և քամահրելի անտարբերութիւնը կը քննադատուի նոյն իսկ իրենց կողմէ։ Ազգ. Առաջնորդարանը, մանաւանդ Շահէ վարդապետ, օրինակելի ջանքեր ցոյց կուտան տառապանքի ներկայ շրջանին մէջ օգտակար ըլլալու։ 300 ոսկիի չափ գումար մը հանգանակուեցաւ. բաւական զգեստեղէններ ղրկուեցան Ֆէսապ և Անտիոք, և մէկ քանի Հայեր ղրկուեցան բաշխման ու տեղաւորումի գործերուն հսկելու։ Վերջնականապէս համոզուած ենք որ երեք-չորս ամիսներ առաջ ծրագրուած են ջարդին եղանակն ու միջոցները իր յարակից պարագաներով։

Միայն Անտիոքի և Գըրբգիխանի (երեք ժամ հեռու Իսքէնտէրունէն) շրջականերէն 100է աւելի կոյսեր ու կիներ բռնի Թրքացուցուած և նիֆեահի տակ առնուած են մեզ անծանօթ տեղեր փախցնելով։ Եօղուն Օլուգ գիւղին քահանան կը գրէ ինծի թէ միայն իր գիւղէն 207 կիներ ու աղջիկներ և փոքրիկներ Անտիոքի շրջականներէն իրենց տունը վերադարձեր են, երիկմարդիկը և պատանիները սպաննուելէն վերջ։

Հիւպատոսները կ'աշխատին իրենց միջոցներով օգտակար ըլլալու։ Սակայն Անտիոքի Ֆրանս. հիւպատոսական փոխանորդին մարդասիրական զգացումները այնքան գովելի են՝ որքան պախարակելի է մոլեռանդութիւնը Գընիէ գիւղի Լաթինաց վանքին տեսուչ Ռէխին, որ նախապէս բաւական մեծ գործունէութիւն ցոյց տուած է յարձակող Թուրք խուժանին դէմ, գիւղը պաշտպանելու համար ձերբերէն զօրք բերել տալով և այդ մասին ծախքեր ընելով. բայց երբ զօրքերը կը հասնին, ամբողջ Եագուպիյէի հայ գիւղացիներուն կ'ըսէ. «Եթէ ամբողջովին լաւին չարձանագրուիք, ձեզ չեմ պաշտպաներ և խուժանին կը յանձնեմ։» Ասոր վրայ՝ ամբողջ 250 տնուոր հայ գիւղացիք լաւին կ'արձանագրուին իրենց Տ. Գրիգոր կով քահանայով։ Միւնակ Տ. Թադէոսն ու եղբայրը չնայիսարհիկ նկարագրով հայ օղլու հայ կը մնան, այսքան սպառնալիքները արհամարհելով։ Նոյն իսկ հարիւրապետն ալ կը զարմանայ այս երկուքին յանդգնութեան վրայ։

Շաբաթէ մը ի վեր Շամէն վրդովիչ լուրեր կը հասնին։ Այս գիշեր պատասխան կը սպասուի տեղւոյս յոյն Առաջնորդարանէն քաշուած հեռագրին, որ Շամայ Պատրիարքէն կը հարցուէր քաղաքին կացութեան մասին։ Արդէն արաբ տարրը թէ՛ հոն և թէ Շահ-Պէրութ ուայլուր Սահմանադրութեան դէմ սարսափելի կերպով լարուած է, բայց Թուրքերու պէս հայատեաց ոգի չի մնացան։ Արաբները քաղաքակրթութեամն խիստ ընդունակ, աշխատասէր և արհեստասէր են։ Արաբները ոչ թէ մոլեռանդութեամբ Սահմանադրութիւնը կ'ատեն, այլ կ'ուզէին որ Սահմանադրութիւնը հիմնողները Արաբներ ըլլային։

*** Կուսակալնիս Համիտին անձնական քարտուղարներէն է... Թուրք քաղաքականութեան մէջ եփած։ Օմ. Բօմիդէն ջանադիր է գոհացում տալու ներկայ ջարդէն մնասուածներուն։ Հիմա տեղեկացայ թէ Պէյլէնու նախորդ միւֆթին (բանտարկեալ) հոս բերուած է։

Պէյլէնու մէջ անցեալ շաբաթ զօրքերու յատկացուած տան ետեւի կողմէն քարիւղով թաթխուած կտաւներ ձգուած էին չէնքին մէկ սենեակին մէջ։ Ասով հրձիգութեան պատրաստութիւն մը կը հասկցուէր անշուշտ։ Բայց որո՞ւ կողմէ, անշուշտ Հայերը պիտի ըլլային այդ դիւային գաղափարը յղացողներ։ Այսպէս համոզուելով Թրքերէն շատեր կամ համոզուած ձեւացնելով, կ'ուզէին Թուրքխուժանին արարքը արդարացնել և իրաւունք կուտային այդ խուժդուժ ծրագրին հեղինակներուն։ Բայց սպաները այնպէս յիմարաբար չխորհեցան. քննութիւն կատարելով վայրկենապէս ի յայտ բերին իրողութիւնը, թէ տասը զօրքեր, թելադրութեամբ ճիւաղաբարոյ...ին, յանդգնած էին այդ քսմնելի միջոցը գործադրելու, որպէս զի հրկիզելով զօրքերուն բնակավայրը՝ ընդհանուր կոտորածութիւնը բորբոքի և ջարդուին Հայերը, նոյն իսկ զինուորական սպաներու հրամանաւ։ Նոր նիզամիյէ զօրքերու գալըսաեան կը սպասուի, աւելի փութացընելու համար քննութիւնները։ Մինչեւ որ մէկ քանի պարագլուխներ չկախուին՝ երկիրը չի հանդարտիր։ Արդէն քաղաքիս մէջ մերաղնէից գաղափարը սա է թէ, ամիս մը ևս սպասելու է. եթէ քննութիւնները և վճիռները գոհացուցիչ կերպով վատահութիւն ներշնչեն, իբր այս երկրին զաւակները կ'ապրինք հոս և կը մասնակցինք զինուորագրութեան։ Իսկ եթէ 14 տարի առաջուան պէս մոնիոլեան նենգամտութեամբ և Թրքական հոտած ձեւակերպութիւններով պարակել ուզեն, ազգովին ելլելով Կիլիկիայէն և փնտռել յարմար վայր մը գաղթականութիւն կազմելու։ Այսօր Մարաշի և Այնթապի կողմերէն հարիւրաւոր Հայեր կան պատրաստ՝ տունով տեղով գաղթելու Եւրոպա. սակայն պարագաներն աննպաստ են բոլորովին։ Վաճառականութիւնը բոլորովին վտանգուած է. միայն Սատնայի դէպքէն 42,000 ոսկի Հալէպի և 350,000 ոսկի Պէյրութի վաճառականները վնասուած են։ Արդէն սղութիւնն ու մարախը երկրին տնտեսական կացութեան վրայ շատ ծանր ճնշած էին։ Մ. և Թ. Քօմիդէն նոր թագաւորին օրով զօրանալու վրայ է։ Պիտի խնդրէինք որ տեղւոյս Դերապայծառ Տ. Օգոստինոսը քիչ մը խրատէիք. արդէն գալ շաբաթ Պատրիարքին ալ պիտի գրուի իր մասին։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔՀՆՑ, ԵՍԱՅԵԱՆ

***

ՄԱՐԱՇ, 1/14 Մայիս

Մարաշի դէպքին Թուրք մասնակցողներէն՝ Միւթէսարրիֆը 7-8 հոգի բանտարկած և Աալիէյի յանձնած էր. անցեալ շաբաթ Հալէպէն հոն ղրկուած քննիչ մարմնոյ կողմէ եւս տասը հոգի բանտարկուեցան. ասոր վրայ՝ Թուրքերուն զայրոյթը կը բորբոքի և 7-800 Թրքուհիներ կը յարձակին կառավար. պաշտօնատան, միւֆթիին ու հաքիմին վրայ. սպառնական ամէն միջոցներու կը դիմեն՝ բանտարկեալները պահանջելով։ Զինուորական և քաղաքային պաշտօնեաներ՝ տարտիահար՝ կուսակալին կը հեռագրեն։ 300 զինուորով գիշերանց ճամբայ կը հանուին բանտարկեալները՝ Հալէպ բերելու համար (*)։ Ասոր վրայ՝ Թուրք կիները՝ աւելի կատաղած՝ կը յարձակին կառավարութեան վրայ, սպառնալիքներն ծայրեցութեան տանելով և բանտարկեալներու վերադարձը կը պահանջեն, բոլոր կեսվուրները ջարդելու երդումին կրկնելով. ամէն չարիք հասցնել կը սպառնան։ Դատական պաշտօնեաները և Միւֆթին կը համոզեն թէ Այնթապէն պիտի վերադարձուին բանտարկեալները։ Դատաւորին տանը վրայ կը յարձակին, ապակիները կը խորտակեն, անլուր հայհոյութիւններ տեղացնելով։ Միւֆթիին տան վրայ յարձակելով քարով գլուխը կը պատռեն։ Բէտիֆի հազարապետ Ղալիպ պէյը ձիէն վար առնելով կը գանակոծեն։ Միւթէսարրիֆին և գոմանտանին ալ վրայ կը յարձակին և սարսափելի կերպով կը նախատեն։

Նիզամիյէ զօրքը քիչ մը խրատականով, քիչ մըն ալ սպառնալով կը ցրուեն այս խուժանը։ Հայոց թաղին մէջ գտնուող երկու Թուրք տուներնին պարպելով քարիւղ կը սրսկեն պատերուն և տախտակամածին, որպէս զի ամբողջ Հայոց թաղը հրկիզելու դիւրութիւն ըլլայ, բայց հակոզ շրջուն զօրքեր վրայ կը հասնին և կը ձերբակալեն զանոնք։

Մարաշի մէջ 600ի չափ բէտիֆ զօրք կայ, բայց անոնց վստահել կարելի չէ։ Կառավարութիւնը ինքզինքը անզօր կը զգայ Թուրք տարրին կատաղութիւնը զսպելու, մինչեւ որ զինուորական նոր ոյժեր բարդուին։ Հիմա մենք Հայերս տուներնիս փակուած բանտարկեալներէն աւելի եղկելի և սարսափահար վիճակի մէջ ենք։ Այս նամակը տանս մէջ գրելով կիներու միջոցաւ նամակատուն կը ղրկենք. շատ անգամ հացի և ուրիշ անմիջական պէտքերու համար չափազանց կը նեղուինք. ամէն վայրկեան կանքերնիս վրտանգի մէջ է։ Մարաշի հայ և Թուրք աղաները միացած՝ կուսակալին հեռագրած են թէ, մինչեւ որ այս ձերբակալեալները Մարաշ չվերադարձուին՝ բնաւ հանգստութիւն չպիտի ունենանք. քաղաքը բոլորովին վտանգուած է։ Մենք հայ և Թուրք իրարու հետ դատ դատաստան չունինք ևլն.։ Ասկէ կրնաք հասկնալ մեր կացութեան ծանրութիւնը։ Ինչի մարմինը թէ՛ Պոլիս և թէ Հալէպի կուսակալին հեռագրած է թէ մինչեւ որ իտարէյի հօրթիյի չգործադրուի, տեղւոյս մէջ քննութիւն կատարել անկարելի է։ Մեռնողները մեռան ազատեցան, իսկ մենք ամէն վայրկեան կը մեռնինք, վիճակիս անկարագրելի կերպով դառն է... Սանճաքը տերիվը բարձրացնելու գաղափար մը ունին Թուրքերը, որով չրջակայ Թուրք խուժանն ալ միանալով՝ Հայուն անունը իսպառ անհետացնել կը ծրագրեն...։

*** Երկու օր առաջ ծանօթ հայ վաճառական մը եկաւ Մարաշէն, զինուորական սպաներու ընկերակցութեամբ։ Վերոյիշեալ նամակին պարունակութենէն աւելի ծանրակշիռ պարագաներ կը պատմէ։ Առաջնորդարանէն միջոցաւ կուսակալին դիմուեցաւ և Ատանայի Սեյեար Հէյրէթի էօրֆիյէն, Պատրիարքարանին և Ներքին գործոց նախարարութեան, Շէվքէթ փաշայի հեռագրուելով Մարաշի համար Իտարէի էօրֆիէ խնդրուեցաւ։ Թէ՛ տեղւոյս կուսակալը և թէ Մարաշի Միւթէսարրիֆը թոյլ ձգուած են։

***

ՊԷՅԼԷՆ, 26 ապրիլ

Հիմա 36 հոգի ունինք Գրբրգ-Խանէն ազատուած, որոնք հետզհետէ եկած են կառավարութեան միջոցաւ։ Գրբրգ-Խանի անյայտներէն զատ, յայտնի նահատակները 80 հոգի են, որոնց 14ը Գրբրգ-Խանի մէջ նահատակուած են ապրիլ 5ին, 12 հոգի Մահմարլու գիւղը, 9 հոգի ալ աստ անդ խոյս տալու ժամանակ գնդակահար ինկած են. իսկ 40 անձեր մահու և կենաց դռան մէջ 300ի մօտ երկսեռ բազմութեամբ կ'ապաւինէին Մէրքէզ՝ Հալէպէն իրենց օգնութեան հասնող ժանտարմայի հարիւրապետ Ճումաա էֆ.ի վրայ դնելով իրենց յոյսը. կարծես ասոր խորհրդով Մուսթաֆա փաշայի Շէյխ Մինէն գիւղը Գրբրգ-Խանի ոստիկանութեան պաշտօնեայ Պէֆիտ էֆ. իր ոստիկաններով և մերձակայ գիւղերուն մուսթարները Քիւչիւք Պոսթան Ալայպէյլի հաճի աղան, Տէլի Պէքիրլի ձորթ Ալին Մահմուտլու Մուսա էֆ.ն, Քէօր Մուհէտտին իրենց հարիւրաւոր արբանեակներով կ'ապահովցնեն այս թշուառները որ եթէ տաճկանն՝ Մուսթաֆա(*) փաշան զիրենք պիտի ազատէ. ուստի ամէնքն ալ գլուխնին ճերմակ փաթթած, ընդ որս Տ. Յակոբ քահանան, կը հետեւին ասոնց դէպի Զիարէթին։ Մուսթաֆա փաշան կը գոչէ. «Մի մօտեցնէք հոս». ոմանք գայիք փորձանքին վերահասու ըլլալով դարձեալ կը դիմեն տան դուռը որ կը գոցուի, և յիշեալ փաշային ծառաները և որդին խոկենաէր պէյ հրացանի գնդակներ կարկուտի պէս կը տեղացնեն Զիարէթի բերդին վրայէն (Մուսթաֆա փաշայի ընակարանին կից)։ Թշուառները բերդին ստորոտը կ'առաջնորդուին, ուր կը սկսի կոտորածը

(*) Երկար ժամանակ միւթէսարրիֆութեան պաշտօն վարած, 15 տարիէ ի վեր անգլին հարստութեամբ չէյխացած և Եվլիայի մը բիւրպիյի պէվվապը (դռնապանը) եղած է. 80 տարեկան է և սարսափ կ'ազդէ շրջակայ գիւղերու վրայ. իր պալատը թէքքէի մը համբաւն ունի, աղօթելէ ծունկերը մաշած է. թիւրպիէն քրիստոնեայ չմօտեցներ։

փաշայի տաղաձագործներու և ենիճէիներու միջոցաւ։ Տուրտու(**) աղայի գիւղացիք միացած խաժամուժի հետ՝ միասին կը սկսին կոտորել։ Փաշան վերէն կը գոչէ «Եէթէր արթըք». իր պալատին դրուռները կը բացուին, փաշան ի դուռ կը շարժի, այրիներ, որբեր լալահառաչ և ողբագին ներս կը խուժեն։ Ու կ'ուզաւին օրհնելով փաշան։ Սոյն եղելութեան երկրորդ օրը զինուորական ուժ հասնելով Հալէպէն, փաշային զօրութեամբ և առաջնորդութեամբ 142 այրիներ և որբեր, 10ի չափ այրեր կը բերուին ի Պէյլէն, կը յանձնուին կառավարութեան. 10 օր պատառ մը հաց չտրուեցաւ ասոնց։

Այրի տիկ. Թուրվանտա Էքիչեան և այրի տիկ. Ագապի Ճէյէրսիզեան առնուանցուած կը մնային Դարատուրմուլու Թօխլուճ օղլու Մէհմէտ էֆ.ին մօտ։ Թուրվանտա բռնութեան տակ Թրքանալով կ'ամուսնանայ, և Մէհմէտ էֆ.ին երբ կ'ուզէ որ Ագապին ալ իրեն հետ ամուսնանայ, նէ կ'առարկէ որ «այր ունիմ և թէ Ներկայ է»։ Մէհմէտ նոյն վայրկենին գնդակահար գետին կը փռէ, «Լչտէ քօճանքն հիսապրնը քէսարիմ» ըսելով։ Ցիշեալ կինը մեր խնդրանօք կառավարութիւնը բերել տուաւ և ստիպեց զմնալ որ բան օրինի պէտք եղած խրատները տանք որովհետեւ հագ տիրը ընդունած են։ Պատասխանեցի թէ ապօրինի է... Մարիամ անունով Այնթապցի գեղանի կոյս մը նահատակ Գալուստ էֆ. Մէլքիսեդեանի քեռնին, 3-4 օրէ ի վեր մեր խնդրանօք բերել տուինք բայց հագ տիրը ընդունած է ըսելով մեզի չյանձնեցին։ Տիկ. Մարիամ Մելիտոս Աւետիսեան ի Գրբրգ-Խան նալպանտ Պոսանի քով կը գտնուի...

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ԿԱՐԻՆԷՆ

Ժողովուրդը կը բողոքէ անկարգ զինուորներուն դէմ. — Քսան փարա կառաւ էլ ան ու սարսափի օր մը. — Խուվարարներ պաշտօնի վրայ.—Պատասխանատու կուսակալը խնջոյքի կ'երթայ.—Լուրեր Վանէն, Խարբերդէն եւ Երզնկայէն. — Մամուլ, ընթերցարան եւ 4000 կտոր գիրք ու թերթ նուէր կուկիսեն։

ԿԱՐԻՆ, 13 Մայիս

Արիւնարբու և գազանարարոյ մեծ մարդասպանին վերջին հեռագիրը եթէ պաշտօնակ և զինուորական ատեանին հարցաքննութեան ենթարկուած հրամանատարին ձեռքը հասած ըլլար, այսօր Կարինն ալ սուգի ու արցունքի տագնապներուն մէջ պիտի գալարուէր, ինչպէս Ատանան։ Բարեբաղդաբար «ՎԵՑ ԹԱՄ ՉԱՐԴԵՑԷՐ»ը մնաց անիրականալի, և սակայն անոր առթած մղձաւանջը կը փոթորկէ մեր միտքերը։ Եւ միեւնոյն ատեն ստուգուած է որ այդ ջարդին առջեւը առնողն է եղեր տեղւոյս ֆրանսական հիւպատոսը, Մ. Պրաքէ, որ, ինչպէս արդէն գրած եմ մանրամասնօրէն, վաղը Բիղէի ճամբով դէպի Պոլիս և անկէ ալ Բարիզ պիտի մեկնի։

Մինչ մէկ կողմէն նոր զին. հրամանատար կը նշանակուէր Ճէլալ փաշան, որ տեղւոյս պատերազմական ատեանին կը նախագահէր, և պատասխանատուութիւնները բաժինը հետզհետէ մը ճշդէր, միւս կողմէն գիշեր մը յանկարծ Պոլիս կը կանչուէր հեռագրով, մեզի անյայտ պատճառներով, և անոր տեղը առժամաբար կը նշանակուէր Սալիհ փաշան։ Բայց թէ՛ այս և թէ առաջինը կ'երեւի թէ անհրաժեշտ նկատուած հեղինակութիւնն ու փորձառութիւնը չունենալով, չկրցան հասարակութեան յոյսերը պակել, այնպէս որ զինուորներէն մէկ մասն աւելի ոգեւորուած և ուժոգցած, չէին գիտեր իրենց ընելիքը և իրենց պահանջին վրայ կը պնդէին ու կը պնդեն ալ այժմ։ Զինուորներուն պահանջը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ հեռացնել բոլոր երիտասարդ սպաները, առարկելով ինչ ինչ պատճառներ և մինչ նոյն ատեն պահանջելով ուրիշ սպաներ, ըլլա՛ն անոնք նոյնիսկ դպրոցասարա և երիտասարդ։ Եթէ միայն այս եղած ըլլար, կարելի էր ո և է կերպով գոհացում տալ յուզուած միտքերուն։ Բայց զինուորներն առանց անկեղծ առաջնորդներու դարձան մէկ մէկ ամանաձներ, որ ո՛չ օրէնք, ո՛չ կարգ և ոչ ալ քաղաքավարութիւն կը ճանչնան։

Իբրեւ օրինապահութեան օրինակներ, անոնք տրամադրապէս չեղեցան իրենց ընթացքէն և դարձան քաղաքին համար մէկ մէկ վնասակար տարրեր։ Մինչեւ այս պահը չենք լսած թէ Թուրք ժողովուրդն ալ իր բողոքի ձայնը բարձրացուցեր է այսպիսի համայնական ընոյթ ունեցող անկարգութեան դէմ։ Բայց զինուորներուն այս վերջին ընթացքը կարծես աւելի սպառնական ու վտանգաւոր դառնալով, քաղաքիս Թուրք արհեստաւոր և վաճառական դասակարգերը ներկայացան կուսակալին, և պահանջեցին որ ո և է կերպով ըմբոստ և անօրինապահ զինուորները քաղաքէն հեռացուին, առանձարկելով որ եթէ քաղաքն օր մը վտանգի ենթարկուի, իրենք առաջինը պիտի ըլլան զինուորի զգեստ հագած՝ քաղաքը պաշտպանելու։ Ձեն մոռնար աւելցնել նաեւ թէ երկու ամիսէ ի վեր իրենց չահերը կոտորակուած են։ Կուսակալը կը խոստանայ անմիջական կարգադրութիւն մը ընել։ Այս միջադէպին վրայ կուսակալը կը հրամայէ զինաթափ զինուորներն առաջնորդել զինուորական ատեանին առջեւ։ Նախորդ հրամանատար Ճէլալ փաշա կը հրամայէ որ զինուորներուն հետ եկած պայլը սպաները վերադառնան, և ինք կ'առանձանայ զինուորներուն հետ, ու անոնց կը բացատրէ իրենց պատասխանատու վիճակը և ապօրինի ընթացքը, որ կրնայ չար հետեւանքներ ունենալ։ Զինուորները մեծամասնութեամբ կը հաւանին և անգամ մըն ալ դիւրաւորուծուելիք երդումներ կ'ընեն հրապարակաւ։ Հրամանատարը երբ յաջողած ըլլալու գոհունակութեանը մէջ էր, ներս չընդունուած սպաներէն ծերուկ մը կ'ուզէ դիւային խաղ մը խաղալ և կը յաջողի ալ։ Մօտը կը կանչէ 8-10 տարեկան Թուրք աղայ մը և անոր քսան փարա տալով, կը պատուիրէ որ Շուկային մէջ կանչէ թէ վաղը ժամը երեքէն սկսեալ պիտի սկսինք Հայերը ջարդել։

Խաղը յաջողած էր, և քսան փարայով քաղաքն իրարանցումի կը մատնուէր։ Տղան կը ներկայացնեն կուսակալին և խնդիրն իր իսկութեան մէջ պարզուելով, բանտ դնել կուտան այդ անմիտ ալայլին։ Լուր կը շրջի թէ բոլոր զինուորներն ալ երդում ըրած են Սահմանադրութեան պաշտպանութեան համար։ Բայց աւելի բանաւոր նկատուեցաւ մէկ մասը հեռացնել, իբրեւ ծառայելու պայմանաժամը լրացնող զինուորներ, իսկ միւս մասն ալ այսօր և վաղը ճամբու պիտի դրուին դէպի Երիզա՝ և անկէց ալ դէպի Տէրսիմ։ Թէ՛ զինուորները և թէ քաղաքին Թուրք ամբոխը խաղաղեցնողը սահմանադրեալն եկած լուրերն էին գլխաւորաբար։ Քէօթէկի և Սարը-Ղամիլի մէջ հաղարաւոր ռուս զինուորներ կը վիսան, կը պատմէ ականատես մը. կ'երեւի թէ անոնք կը սպասեն պզտիկ խլրտումի մը, որպէս զի տարիներէ ի վեր իրենց երազածը իրականացնեն։ Եւ արդէն չէ՞ որ այդ բանին համար ալ գործակիցներ չեն պակսիր, նոյն իսկ հոս, Կարինի մէջ. ռուս վաճառական մըն ալ 5000 լիտր ալքոլ բերած է հոս ապագայ մեծ չահու մը ակնկալութեամբ. այս բանն ալ բաւական վրդովեցուցիչ է։

Ատենն է որ հոս ալ կազմուի դուրսէն եկած պատերազմական ատեան մը և կարգ մը պաշտօնեաներ, որոնք տակաւին պաշտօնի վրայ են, հարցաքննութեան ենթարկուին, որովհետեւ հոս կազմուածը անդոյն բան մը կրնայ ըլլալ և նոյն իսկ կաշառուիլ։ Տակաւին պաշտօնի վրայ են օրինակի համար Տէֆդէրտարը, քաղաքապետ Շէրիֆ էֆէնտին, ճէնտարմ զատէ ճէմիլ պէյ, Ուղուն Օսման և ուրիշներ, որոնց վերջին դէպքերուն մէջ ունեցած մասնակցութիւնն երեւան պիտի ելլէ, եթէ շուտով կազմուի պատերազմական բաղձացուած ատեանը։ Նախորդ հրամատար Եուսուֆ փաշան Համիտէն ստացած կաշառքը բաժնելով զինուորներուն, 15000 ոսկին գրպանը՝ ասկէ մեկնեցաւ, և մենք ակն-

(*) Առջի օր 13 բանտարկեալներ հոս (Հալէպ) բերուեցան։

(**) Տուրտու աղան այդ կողմերու նշանաւոր գող, աւազակապետ ազդեցիկ մարդասպան մըն է։

կառոյց կը սպասենք անոր դատապարտուելու երջանիկ լուրին։

Մինչ քաղաքը ըստ երեւոյթին հանդարտ ամիս մը կը բոլորէ, մեր կուսակալը հրաւէրի և խնջոյքի կ'երթայ «Քառասուն ջրաղացները», վրաններով ու զանազան հրաւիրեալներով։ Հիմակ ան ալ դատի ենթարկուած է, ինչպէս կը հաղորդէ Պոլսէն եկած վերջին հեռագիրը։ Քննութիւնը ցոյց պիտի տայ թէ ո՞րչափ արդար է Թահիր փաշան, Վանի նախորդ կուսակալը։

*** Շրջակայ գաւառներէն հոս հասած լուրերը բոլորն ալ միխիթարական ու սրտապնդիչ են։ Վանի մէջ բանտարկուած են Հիւսէյին փաշան, Իմին փաշան, Հիւսէյին պէյը և ուրիշներ։ Խարբերդի մէջ, մինչեւ Սուլթան Մէհմէտ Ե.ի գահակալութեան լուրին հասնիլը, ահու սարսափ տիրած է ամէն կողմ։ Բայց երբ գահակալութեան երջանիկ լուրը կը հասնի, խանդավառ ցոյցեր կը կազմակերպեն, մանաւանդ հայ երիտասարդները, որոնք Ֆրանսական գոլէժի նուագախումբին առաջնորդութեամբ չրջանը կ'ընեն Մէղրիի։ Խարբերդի երիտասարդս թենէն շատ բան կարելի է յուսալ, եթէ կուսակցական ոգիէ չառաջնորդուի։

*** Երզնկայէն եկած լուրերն ալ մըխիթարական են. հոն ալ թէև հակասահմանադրական ցոյց մը կազմակերպել ցանկացեր են սեւ միտքեր, սակայն չուտով առջեւն առնուած է։ Լուր կը չրջի թէ Միւշիւր Իպրահիմ փաշա զինուորներով Կարին պիտի գայ։

*** Տան ամիսէ ի վեր էր որ մամուլի կը սպասէինք։ Շնորհիւ Կարինի երիտասարդական միութեան լուրջ և նպատակայարմար ջանքերուն, վերջապէս ստացանք, և այսօր մաքսատունէս պիտի հանուի։ Արդէն Կովկասէն եկած են դրաշարներ և մեքենավար մը գոհացուցիչ ամսաթոշակներով։ Մինչեւ ամսոյս 15ը, Կարինը կունենայ իր առաջին տպագրուած հայերէն թերթը։ Միւս կողմէն ալ յանձնախումբ մը Կովկասի մէջ հաւաքած ու նուէր ստացած է մօտ 4000 կոտոր դիրք ու թերթ, ինչպէս նաև 200 ռուպլի. քանի մը չաբաթէն ասոնք ալ կը հասնին հոս, և մենք կունենանք տիպար ընթերցարան մը։

*** Այս օրերս 120 գաղթականներ կողկասէն Կարին հասան։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

Ա. ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

81րդ նիստ, 14 մայիս 1909

Երեսփ. Ժողովին ատեանը երէկ ժամ 5ին բացուեցաւ Թալաթ պէյի ատենապետութեամբ։ Նախորդ նիստին ատենագրութիւնը ընդունուելէ ետքը, կարդացուեցաւ եպարքոսական գիր մը, որ կը պահանջէր չուտով վաւերացնել հասոյթներու գանձման կանոնագիրը, վասն զի անհրաժեշտ է տէրութեան հասոյթներուն գանձման և ծախքերուն հատուցմանը համար։ Մրագիրներու յանձնաժողովին անդամներէն Մահմուտ Մազհար պէյ յայտարարեց թէ նոյն կանոնագրին քննութիւնը աւարտելու վրայ է։ Կարդացուեցաւ եպարքոսական ուրիշ գիր մը, որով կը պահանջէր փութով որոշում մը տալ պաշտօնէ դադրեցուցած ոստիկաններուն ապրիլի ամսաթոշակը վճարելու մասին։ Այդ գրութիւնը ղրկուեցաւ ելմտացոյցի յանձնաժողովին։ Եպարքոսական ուրիշ գրութիւն մըն ալ կը ղրկէր գործադուլի կանոնագրին վրայ բլալիք յաւելուած մը՝ հանքագործներու մասին։ Այդ յաւելումը յղուեցաւ ձեռնհաս յանձնաժողովին։ Զինուորական պատժական օրէնքին վրայ բլալիք յաւելուածին համար որոշուեցաւ տպագրել տալ և յետոյ վիճաբանութեան ենթարկել։ Զինուորական հանգստեան թոշակի կանոնագիրը փութացնելու համար որոշուեցաւ պէտք եղածը գրել պետական Խորհուրդին։ Յետոյ առժամեայ արձակուրդ ուղղ մէկ քանի երեսփոխաններու արտօնութիւն տրուեցաւ։ Այդ առթիւ վիճաբանութիւն կատարուեցաւ արձակուրդներու մասին և որոշուեցաւ ներքին կանոնագրի յանձնաժողովին յանձնել՝ արձակուրդներու մասին յանձնաժողով մը կազմելու, ինչպէս կայ եւրոպական Խորհրդարաններուն մէջ։ Մէճարի էֆ. յայտարարեց թէ յանձնաժողովներուն մէջ գործերը չատցած են, մինչդեռ Երեսփ. Ժողովը ամէն օր կը գումարուի և հետեւաբար ժամանակ չի մնար աշխատելու։ Ատենապետը յայտարարեց թէ օրակարգի խնդիրները աւարտելու վրայ բլալով, այս չաբթուընէ սկսեալ Երեսփ. Ժողովը չաբաթը մէկ քանի օր միայն պիտի գումարուի։

Ատեանը ժամ մը փակուելէ ետքը ժամը 7ը անցած վերսին բացուեցաւ Թալաթ պէյի ատենապետութեամբ։ Ներքին գործոց Նախարար Ֆէրիտ փաշա ալ ներկայ էր։ Անատոլուի քննիչ մարմնոյն վերաբերեալ օրինագիծը նկատողութեան առնուելով, ատենապետը խօսք տուաւ ներքին գործոց նախարար Ֆէրիտ փաշայի՝ կառավարութեան տեսակէտը հասկցուելու համար։ Ֆէրիտ փաշա հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ՝ քննիչ մարմին մը Անատոլը ղրկելու մասին.

«Ես, իբրեւ ներքին գործոց նախարար, կը յայտարարեմ թէ Երեսփ. Ժողովէն միայն արտասովոր վարկ մը պիտի պահանջեմ գաւառային քննութեանց համար, առանց մասնաւորելու այս կամ այն նահանգին։ Քննիչ մարմիններու գալով, կառավարութիւնը այն ատեն պիտի ղրկէ զանոնք, երբ պէտք ունենայ, պատասխանատուութիւնը իր վրայ առնելով։ Այս տարուան համար յարմար չդատեցինք նոյն նպատակով վարկ մը նշանակելու ելմտացոյցին մէջ։ Քննիչ մարմին մը արդէն Խարբերդ ղրկուեցաւ։ Ուրիշներ ալ կրնան տարբեր նահանգներ ղրկուիլ։»

Սըվաղի երեսփոխան Ֆէվզի էֆ. հարցուց թէ Անատոլուի քննիչ մարմնոյն ծրագիրը ի՞նչ պիտի ըլլայ։

Ֆէրիտ փաշա պատասխանեց.

«Այլեւս պէտք չէ մնացած նոյն կարգի ծրագրի մը։ Մենք մեր յարմար դատած տեղերը քննիչ մարմին մը պիտի ղրկենք՝ մեր պատասխանատուութեանը տակ. առանց ծրագիրներն ալ մենք պիտի պատրաստենք՝ տեղական պահանջումներու համաձայն։ Հետեւաբար ներկայացուած օրինագիծին պէտք չէ մնացած։ Միայն այդ քննութեանց համար մասնաւոր վարկ մը պիտի պահանջենք։»

Ապտիւլ Վէհապ էֆ. դիտողութիւն ըրաւ կարգուած քննիչներուն անձին նըկատմամբ։ Ֆէրիտ փաշա պատասխանեց թէ առաջուան ընտրուածներէն տեղեկութիւն չունի, պաշտօնեաները իր պատասխանատուութեանը տակ պիտի ընտրուին և եթէ յոռի ընթացք մը ունենան, ինք է պատասխանատուն։ Գայսէրիի եւրեսփոխան Դաւամ էֆ. մաղթեց որ Անատոլը ղրկուելիք քննիչները անկողմնակալ ըլլան, արդարութիւնը գործադրեն և կիրքով չգործեն։ Դաւամ էֆ. յարեց. — «Աստուած հեռու պահէ այդ կարգի մարդերէ»։ Վարդգէս էֆ. յայտարարեց թէ ամիսներէ ի վեր կը սպասուի. ծրագիրներ ղրկուեցան, բայց հիմա եւ կ'առնուին. ժողովուրդը բարեկարգիչ մարմնոյն կը սպասէ։ Գեղամ էֆ. ալ պահանջեց որ ծրագիրը վիճաբանութեան ենթարկուի։ Ատենապետը յայտարարեց որ խնդիրը վերջացած է։ Երեսփոխաններէ ոմանք ալ կը գոչէին թէ խնդիրը վերջացած է։ Գեղամ էֆ. բաւ թէ ահագին խնդիրներ կան՝ ոչխարի տուրք, հողային հարց։ Ատենապետը առաջարկեց որ գրաւոր ներկայացնեն։ Քուէի դրուելով ժողովը մեծամասնութեամբ որոշեց թէ վիճաբանութեան հարկ չկայ։ Յետոյ ձեռք առնուեցաւ երեսփոխան Իսմայիլ Քէմալ ու Միւֆիտ պէյերու խնդիրը։ Իսմայիլ Մահիր էֆ. ըսաւ թէ Իսմայիլ Քէմալ պէյ ամէն պարագայի մէջ ազդեցութիւն մը ունեցած է մարտ 31ի զինուորական շարժումին մէջ, վասն զի նոյն պահուն ընդհանուր հրամանատարի մը հանգամանքը առած էր և թէ Նաղըմ փաշային անձնապահ զօրաբանակին հրամանատար կարգուիլը ոչ թէ անոր յանձնարարութեանը արդիւնք էր, այլ զինուորներուն պահանջմանց մէկ մասը կը կազմէր։ Զոհրապ էֆ. պատասխանեց թէ երեսփոխանը ո՛չ թէ դատաւորի պաշտօն կը կատարէ, այլ ընդհանուր դատախազի։ Իսմայիլ Մահիր էֆ. առաջարկեց որ նոյն երկու երեսփոխաններուն վերաբերեալ գրութիւնները պատերազմ. ատենին ղրկուին։ Համտի էֆ. հարցուց թէ ատոնց արարքը Սահմանադրութեան 48 և 79րդ յօդուածներէն որուն տրամադրութեանց կը համապատասխանէ։ 48րդ յօդուածը կը վերաբերի երկրին դաւանանող և Սահմանադրութեան հակառակ գործողներուն. իսկ 79րդը՝ պարզ յանցանքներու։ Մէկ քանի երեսփոխաններ խօսեցան ոմանք 48 և ուրիշներ ալ 79րդ յօդուածին կիրառումը պահանջելով։ Զոհրապ էֆ. երկարօրէն օրէնքը մեկնեց և ակնարկութիւն ըրաւ թէ ի՛նչու ոմանք 79րդ յօդուածը կ'ուզեն։ Իզմիրի երեսփոխան Խալիլ էֆ. յայտարարեց թէ Զոհրապ էֆ. միշտ գէշ ակնարկութիւններ կ'ընէ զորս կը մերժէ։ Այդ առթիւ բուռն վէճ մը ունեցան այդ երկու երեսփոխանները և Զոհրապ էֆ. յայտարարեց.

«Ձիս նախատելու իրաւունք չունիք։ Ես քանըհինգ տարիէ ի վեր խօսող մըն եմ։ Ի՛նչ է այս ընթացքը, ի՛նչ է այս խրոխտութիւնը, ի՛նչ են այս նախատինքներն ու արհամարհանքները. ալ բաւական է։ Ձեզի պէս ես ալ 50,000 հոգի ներկայացնող երեսփոխան մըն եմ։ Վրան բռնանալու բնաւ իրաւունք չունիք։ Ինքզինքնիդ պարտուած զգալով խօսելիք չունիք, որով նախատինք կ'ընէք։»

Զոհրապ էֆ. ու Խալիլ էֆ. կը պոռային։ Զոհրապ էֆ. չափազանց բարկացած էր։ Ատենապետը զանգակը կը հնչեցրնէր։ Ժողովը գրեթէ միաձայնութեամբ կը ծայնակցէր Զոհրապ էֆ.ի և կը պահանջէր որ խօսքը շարունակէ։ Ինդիրը քուէի դրուելով, ատուար մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ. Զոհրապ էֆ.ի եզրակացութիւնը՝ 48րդ յօդուածին նկատմամբը մասին։ Ժողովը նաեւ ընդունեց Ռիզա Թէվֆիգ պէյի առաջարկութիւնը թէ զինուորական ատեանէն տեղեկութիւն ուզուի նոյն երկու երեսփոխաններու մասին և վիճաբանութիւնները յետոյ շարունակուին։ Ժողովը որոշեց քննութիւն կատարել Երզրումի մէջ գրատնուած ժուռնալներուն հեղինակները երեւան հանելու համար։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ.— Կ. Պոլսէն կը գրեն Բոլիդիճի Քորէսբոնտենցի.— «Թուրքիոյ մէջ քաղաքական կացութիւնը նորէն հաստատուն հանգամանք մը ստացած է, ինչպէս կը հաւատան Թուրք պաշտօնական շրջանակները և ուրիշ միջավայրեր։ Պատերազմական նախարար Սալիհ փաշա և Ա. Բ. ու Դ. զօրաբանակներու հրամանատար Մահմուտ Շեվքէդ փաշա, Թուրք լրագիրներու այն յայտարարութեան վրայ թէ մօտերս մակեդոնական զինուորներ պիտի ղրկուին Փոքր-Ասիա, կը յայտարարեն որ բնաւ պէտք մը չկայ այդ տեսակ միջոց մը ձեռք առնելու։ Այդ տեսակ պէտք մը միայն Ատանայի նահանգին մէջ զգացուեցաւ, ուր արդէն, ասկէ առաջ, Բ. զօրաբանակէն ութ վաշտեր և տասերկու թնդանօթներ ղրկուած են։ Օսմ. Մ. ու Ց. Քոմիտէին ազդու միջամտութեանը շնորհիւ փարատեցան եւրոպական Թուրքիոյ զանազան կողմերը երեւան եկած յետադիմական տենչանքներու նշանները։ Հիւպատոսական զանազան տեղեկագիրներ ալ կը հաստատեն այդ տեսակէտով առաջ եկած բարւոքումը։ Կ. Պոլսոյ մէջ հանրային ապահովութիւնը գոհացուցիչ հանգամանք մը ստացաւ պաշարման վիճակի ճնշումին տակ։ Ինչպէս յայտարարեց Մահմուտ Շեվքէդ փաշա, տակաւին ժամանակ մը պիտի չարունակէ պաշարման վիճակը։ Այն ատեն միայն պիտի խորհուի վերցնել պաշարման վիճակը երբ, Մահմուտ Շեվքէդ փաշա համոզուի որ քաղաքը կատարելապէս մաքրուած է բոլոր կասկածելի տարրերէն։»

ԲԱՆՏԱԿԻՆ ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ ԽԱԹՔԸ ՀԻՄԱՅՈՒՆԻՆ.— Սահմանադրութեան համաձայն, Սուլթանը վերին հրամանատարը ըլլալով երկրին ցամաքային և նաւային ուժերուն, Խաթիբ Հիւսայնն մը պիտի ուղղէ բանակին։ Այդ կայս. գիրը, վաղը պատերազմական պաշտօնատան առջեւ պիտի կարդացուի պատերազմական նախարար Սալիհ փաշայի կողմէ, ի ներկայութեան բանակին և նաւատորմին կողմէ ղրկուած մէկ մէկ զինուորական պատուիրակութեան։ Սուլթանը իր Խաթիբ Հիւսայնին մէջ, ծանուցանելէ յետոյ իր Դահակալութիւնը, պիտի յայտարարէ թէ Սահմանադրութիւնը իրեն կը յանձնէ բանակին վերին, հրամանատարութիւնը։ Խաթիբ Հիւսայնին մէջ կայսրը կ'աւելցընէ թէ ամէն դասակարգի զինուորներէ բաղկացած բանակը իրեն կը վերաբերի և ինք ալ օսմ. բանակին։

ՄԻԹ ԿՂԶԻՒ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐԸ Ո՞ՒՐ Կ'ԱՌՍՈՐՈՒԻՆ.— Հին ըէժիմի օրով իբր պալատական և նախարար պաշտօնավարած կարգ մը տխրահռչակ անձեր, որոնք Սահմանադրութեան հռչակումէն ի վեր Մեծ Կղզիի մէջ արգելափակ եղած ու վերջերս ալ պատերազմական պաշտօնատունը բանտարկուած էին, հետեւեալ աքսորավայրերը ղրկուեցան.— Պալատան առաջին նախկին քարտուղար Դարա Թահսին էֆ., նախկին ներքին գործոց նախարար Մէմտուհ էֆ., նախկին քաղաքապետ Ռէշիտ էֆ. Քիոս կղզին, նախկին ծովային նախարար՝ Հասան Բամի էֆ., թնդանօթարանի նախորդ վերատեսուչ Զէքի էֆ., Հիճազի երեմնի կուսակալ Ռաթիպ էֆ., նախորդ կեդր. հրամանատար՝ Սաատէտտին էֆ. Հռոդոս կղզին, նախկին սպարապետ Ռիզա էֆ.՝ Միտիլլի, զինուորական վարժարաններու նախորդ քննիչ Զիւլիւֆլը Իսմայիլ էֆ.՝ Պոտրում և նախկին սենեկապետ Բաղրատ էֆ.՝ Սթանքէօյ։ Աքսորականները Պայընտրը չոգենաւով ղրկուեցան երէկ գիշեր։ Շոգենաւին մէջ կը գտնուէին ոստիկան-զինուորներու մէկ ապայ, չորս ոստիկան-զինուոր և բաւականաչափ ոստիկան։ Աքսորականներուն նկատմամբ օրինական տրամադրութիւններ ի գործ պիտի դրուին, կարեւոր վաւերագրերու վրայ յենլով։

ԵՐԻՆԻՈՒԱՆ ԿԱՀԱՆԱՊԱՆՆԵՐԸ.— Ինչպէս ծանուցինք երէկ, տասնըհինգ մահապարտներ կախաղան հանուեցան երէկ առաւ. կանուխ։ Մահապատիժը գործադրուելէ առաջ՝ դատապարտեալները աղօթեցին։ Զինուորական չեղողները իրենց քաղաքային զգեստներով կախաղան բարձրացուեցան, իսկ զինուորականները ճերմակ շապիկներով։ Ժամը 2ի ատեններ վերցուեցան մահապարտներու մարմինները։ Պայազիտի հրապարակը կախաղան հանուեցան վեց հոգի։ 1. Վօյնանի խմբագիր և Ճէմիէթը Մուհամէտիէի հիմնադիրներէն Լութֆի, որ խռովարարական յօդուածներ հրատարակած և դրամ առած էր Ճէվէհէր աղայէն, 2. Տիրահմամաւ ժուռնալճի Թայեար, որ յետադիմական շարժումը գրգռած է, 3. Մաքսատան վիճակագրութեանց դիւանի դեր-անօրէն Թէվֆիգ՝ նոյն ամբաստանութեամբ, 4. Վօյվոտայի պահականոցէն ոստիկան Գայսէրլի Ալի՝ որ զինուորները գրգռած և Թայլ առած էր որ զէնքերը յափշտակեն, 5. Բroքkupo լրագրին խմբագիր և երբեմն մէարիֆի պաշտօնեայ Նատիրի Ճէվզի, որ իբր գրգռիչ դրամ առած էր Ճէվէհէր աղայէն. 6. ոստիկանութեան դրան մէջ ոստիկան-զինուոր Սալիհ, իբր ըմբոստ և գրգռիչ։ Կամուրջին Պոլսոյ կողմը չորս հոգի կախաղան ելան. 1. Դէնդապետ Խալիլ պէյ, որ իբր յետադիմական շարժման թելադրիչ, շարժման բանակին դէմ առաջարկներ ըրած էր Համիտի, 2. Ոստիկանութեան նախկին նախարար Շէֆիզ փաշայի թիկնապահ Բամզան, իբր մասնակից խռովարարութեան։ 3. Թիւթիւն գործարանը հաճի Մուսթաֆա, որ գաղտնի ընկերութիւն կազմակերպած և Սահմանադրութենէն ետքն իսկ ժուռնալներ տուած էր։ 4. Պալատան նախկին առաջին միւսահիպ Ճէվէհէր, որ բռնապետական ըէժիմի վերադարձին բոլորովին համամիտ, կարգ մը գաղտնի միջոցներ կազմակերպած ու դրամ բաժնած էր, Սահմանադրութիւնը տապալելու համար։ Իսկ Պէշիքթաշի պահականոցին առջեւ կախաղան հանուածներն են նաւային հրամանատար Ալի Բաշալուի պէյի սպանութեան մեղսակից նաւային հինգ զինուորներ։

ՄԱՀԱՐՈՒՏ ՇԵՎՔԷԹ ՓԱՇԱ. երէկ Բ. Դրան մէջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Եպարքոսին հետ։

ԷՆՆԻՒՐԻՆ եկած պատուիրակութիւնը, Սուլթանին գահակալութիւնը շնորհաւորելու համար, երէկ Պալատ երթալով Կայսեր ներկայացաւ։ Այս առթիւ Սուլթանը ի մէջ այլոց սա խօսքերը ըրաւ.—«Իսլամ, քրիստոնեայ, բոլոր հպատակներս ալ իմ զաւակներս են։» Պատուիրակները, կայս. հրամանով, պալատան նկարները դիտեցին և Կայս. Գանձարանը պտտեցան։

ԵՐԷՍՏԸՋ մօտերս պիտի բացուի հանրութեան համար։ Մեծ դարասատանը, այսինքն միայն պարտէզը պտտողներէն 5 ղրուշ պիտի առնուի իբր ընդհանուր մուտք։ Ուրիշ տեղերու համար ալ դատ մուտք պիտի գանձուի։ Կանոնոցի պարտէզը շրջագայողներէն 10 ղրշ., հնութեանց թանգարանը 5, Համիտի յարկաբաժինը՝ 20, պալատան մեծ աւազանին մէջ մակոյկներով կամ ինքնաշարժնաւերով պտտողներէն՝ 5. կառքով շրջագայողներէն իբր մուտք 10 ղրուշ, իսկ կառքի իւրաքանչիւր յաճախորդէ 5 ղրուշ. հեծելանիներուն համար մուտք չպիտի վճարուի։ Զիւաղերները՝ 5 ղրուշ։ Պարտէզին մեծ աւազանին մէջ բանող ելեկտրական շոգեմակոյկները նստողներէն 5 ղրուշ, մուտքէ դատ։ Աւազանին մէջ երթեւեկող նաւակներու նաւավարները թրքական տարազ պիտի կրեն. պարտիզպաններն ալ գեղեցիկ հագուած պիտի ըլլան։ Պարտէզին յարմար տեղերը մէկմէկ պիւֆէ պիտի բացուի, և հոն պիտի ծախուին պաղ կերակուրներ, պաղպաղակ և այլն։ Դիւրութեան համար երեք դուռներէ պիտի մտնեն այցելուները թուրնիքէներու միջոցաւ։ Մէկը Համիտիէ մզկիթին քովը գտնուող դռնէն, միւսը՝ Օրթագիւղի կողմը ախոռի դռնէն, իսկ երրորդն ալ Օրթագիւղի և Պէշիքթաշի միջեւ գտնուող մզկիթին քովի դռնէն։ Մեծ դարասատանը մօտերս պիտի բացուի։ Միւս մասերն ալ հետզհետէ տրամադրելի պիտի ըլլան։

ՖՐԱՆՍԱԳԻ դեսպան Պ. Քոնթեան, երէկ, իր նոր յանձնարարագիրը մատոյց Սուլթան Մէհմէտ Կայսեր։ Պ. Քոնթեան ու հետեւորդները հանդիսական թափորով դացին Տոլմա-Պաղչէի պալատը։ Դեսպանը Սուլթանին ներկայանալով մատոյց իր նոր յանձնարարագիրը։ Թարգմանի պաշտօնը կը վարէր արտաքին գործոց նախարար Բրիգադ փաշա։

ԱՐԵՒՈՒԼԵԱՆ երկաթուղիներու մասին Թուրքիոյ ու Պուլկարիոյ միջեւ դեռ կարգադրութիւն մը եղած չըլլալով, առեւտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարար Նորատունկեան Գարբրիէլ էֆ.է, կրթական նախարար Նայիլ պէյէ և ուրիշ պաշտօնատարներէ յանձնաժողով մը կազմուելով խորհրդակցութեան ձեռնարկուեցաւ։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ատեանին կողմէ մըշանջենական կամ տասնհինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտուած առանի չափ յետադիմականներ, երէկ գիշեր, շոգենաւով ղրկուեցան պատժի համար ամենամուտ վայրերը։

—Կայս. Իրատէ մը վաւերացուց զինուորական ատեանին մէկ վճիռը որով Ցաղսաի վաշտին հազարապետ Մէհմէտ էֆ. յետադիմական շարժումին մասնակցած ըլլալուն համար, զինուորականութենէ պիտի վտարուի և հինգ տարուան բերդարգելութիւն պիտի կրէ։

ՊԻԹԼԻՍԻ կուսակալը կը հեռագրէ թէ Սիլվո Քիսօ աւազակախումբին դէմ զինուորական խիստ հետապնդում կատարուելով, այդ խումբին կողմէ կողոպտուած գոյքերուն կարեւոր մէկ մասը եւ առնուեր է։

ԵՍԱԳԻԼԻՒ մէջ (Ալպանիա) երեւան հանուեր է խռովարարական ընկերութիւն մը՝ «Համիտիէ» անունով։ Պատժական դատարանին նախագահը կը նախագահէ եղեր այդ ընկերութեան։ Թէ՛ այդ անձը և թէ նոյն մարմինը կազմող քսանչորս հոգի Սելանիկի զինուորական ատեանին ղրկուեր են հսկողութեամբ։

ՍԵԼԱՆԻԿԻ լրագիրները կ'ըսեն թէ Համիտի մարդերէն հոն բանտարկուած 705 հոգիէն հազիւ 470 մնացած է։ Միւսները իրենց ծննդավայրերը ղրկուած են, այլեւս կ. Պոլիս ոտք չդնելու պայմանով։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ յառաջիկայ չորեքշաբթի պիտի այցելէ Հէրէքէի կայս. գործարանը։

ՔԵԱՄԻԼ ՔԱՇԱ.— Իդդիհատ կ'ըսէ թէ երէկ զրոյց մը կար որ Քեամիլ փաշա ձերբակալուած է։

ՀԱՄԻՏԻՆ միայն կ. Պոլսոյ պանքներուն մէջ ունեցած հարստութեան գումարն է 1,080,000 ոսկի։

ՋԷՅԹՈՒՆ.—Մահմուտ Շեվքէդ փաշա, կ'ըսէ Իդդիհատ, յայտարարեր է հայ երեսփոխաններուն թէ Զէյթունի մէջ նախ Իսլամներուն և յետոյ Հայերուն զէնքերը պիտի առնուին։

ՋԷՆՔԵՐԸ.—Իդդիհատի մէջ կը կարդանք.— «Զէնքերու յանձնումին համար զինուորական ատեանին կողմէ որոշուած պայմանաժամը աւարտած ըլլալով, այս չաբթուընէ ի վեր ամէն գիշեր տուները կը խուզարկուին և զէնք կը փնտռուի։ Այդ կերպով Սամաթիոյ, Եէնիգաբուի և Դումգաբուի Հայոց տուները ոստիկանութեան կողմէ թէեւ խուզարկուեցան, բայց բան մը չգտնուեցաւ։»

Ռ. ԴԻԱՆ լուր տրուած ըլլալով որ Պուրսուրի մէջ ջարդ տեղի ունեցած է, ներքին գործոց նախարարութիւնը հեռագրով իսկոյն տեղեկութիւն ուզեց Գոնիայի կուսակալէն, որ պատասխանեց թէ եղածը Գնչուներու պարզ կռիւ մըն է։

ԴՈՊԻԼԱՆ ՓԱՇԱ, որ կ. Պոլսոյ ոստիկան-զինուորներուն վերակազմութեան գործովը կը զբաղի, ժամանակ մը հոս մնալէ ետքը, Աստանա պիտի երթայ՝ նահանգին ոստիկանները ու ոստիկան-զինուորները վերակազմելու։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ զբաղեցաւ վերջերս պատրաստուած մարդահամարի օրինագիծին քննութեամբը, որ 74 յօդուածէ կը բաղկանայ։

ՅՈՒԼԹԱՆԸ յառաջիկայ չորեքշաբթի պիտի այցելէ Հէրէքէի կայս. գործարանը։

ՔԵԱՄԻԼ ՔԱՇԱ.— Իդդիհատ կ'ըսէ թէ երէկ զրոյց մը կար որ Քեամիլ փաշա ձերբակալուած է։

ՀԱՄԻՏԻՆ միայն կ. Պոլսոյ պանքներուն մէջ ունեցած հարստութեան գումարն է 1,080,000 ոսկի։

ՋԷՅԹՈՒՆ.—Մահմուտ Շեվքէդ փաշա, կ'ըսէ Իդդիհատ, յայտարարեր է հայ երեսփոխաններուն թէ Զէյթունի մէջ նախ Իսլամներուն և յետոյ Հայերուն զէնքերը պիտի առնուին։

ՋԷՆՔԵՐԸ.—Իդդիհատի մէջ կը կարդանք.— «Զէնքերու յանձնումին համար զինուորական ատեանին կողմէ որոշուած պայմանաժամը աւարտած ըլլալով, այս չաբթուընէ ի վեր ամէն գիշեր տուները կը խուզարկուին և զէնք կը փնտռուի։ Այդ կերպով Սամաթիոյ, Եէնիգաբուի և Դումգաբուի Հայոց տուները ոստիկանութեան կողմէ թէեւ խուզարկուեցան, բայց բան մը չգտնուեցաւ։»

Ռ. ԴԻԱՆ լուր տրուած ըլլալով որ Պուրսուրի մէջ ջարդ տեղի ունեցած է, ներքին գործոց նախարարութիւնը հեռագրով իսկոյն տեղեկութիւն ուզեց Գոնիայի կուսակալէն, որ պատասխանեց թէ եղածը Գնչուներու պարզ կռիւ մըն է։

ԴՈՊԻԼԱՆ ՓԱՇԱ, որ կ. Պոլսոյ ոստիկան-զինուորներուն վերակազմութեան գործովը կը զբաղի, ժամանակ մը հոս մնալէ ետքը, Աստանա պիտի երթայ՝ նահանգին ոստիկանները ու ոստիկան-զինուորները վերակազմելու։

ՊԵՏԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ զբաղեցաւ վերջերս պատրաստուած մարդահամարի օրինագիծին քննութեամբը, որ 74 յօդուածէ կը բաղկանայ։

ՅՈՒԼԹԱՆ ՊԱՂՃԷԻ պալատան մէջ յուլիս 10/23ին, Օսմ. Սահմանադրութեան տարեդարձին առթիւ, մեծ հացկերոյթ մը պիտի տրուի և յետոյ ընդունելութիւն մը պիտի կատարուի։ Դեսպանական մարմինը և Կ. Պոլսոյ երեւելի անձնաւորութիւնները պիտի հրաւիրուին։

ՍՈՒԼԹԱՆԸ 54,000 ղրուշ պարգեւեց Քեաղրտխանէի բլուրին վրայ ազատութեան բանակին նահատակներուն ի պատիւ կանգնուելիք յիշատակարանին համար։

ՊԱՂՃԱՑԻՆ մայիս 13/26 թուականու կը հեռագրեն.— Յեղապետ Էպու Աթիէ, իր խումբէն բաղմաթիւ Արաբներով, ապստամբութիւններ կը կատարէ Նէֆէֆի մէջ ու շրջականները։

ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ.— Մանասդիրէն մայիս 13/26 թուական հեռագիր մը կ'ըսէ.—Այս առտու դուրսէն եկած Պուլկարներ խուժեցին Կորիցայի յունական եկեղեցին. քահանան դուրս վանեցին և պուլկար քահանայի մը պատարագ մատուցանել տուին։ Դիւղին յոյները ուզեցին եկեղեցիէն դուրս վտարել Պուլկարները. կռիւ մը ծագեցաւ. յունաց վարժապետը և ուրիշներ վիրաւորուեցան։ Տեղական իշխանութիւնները իմանալով զինուորներ ղրկեցին։ Եկեղեցին, իրաց նախկին վիճակին համաձայն, Յոյներուն վերադարձուեցաւ։ Կորիցայի տեղական կառավարութիւնը քննութեան ձեռնարկեց այդ արարքին թելադրիչներուն նկատմամբ։

«ԿԻՎԼԷՋԻ» թուրքերէն ծաղրաթերթը որ դադարման դատապարտուած էր, արտօնուած է վերսին հրատարակուելու։

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՓՆՏՌԵՑԷՔ 50-5
ՆԷՔԹԱՐ ԳԱՐԵԶՈՒՐԸ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՈՐՈՒՆ ՀԱՒՏԱՍ.— Արտաքին գործոց նախարար Բիֆաթ փաշա ընդարձակ պաշտօնագիր մը ուղղելով Ժընէվի օսմ. հիւպատոսին, յանձնարարած է որ այդ պաշտօնագրին պարունակութիւնը պաշտօնապէս հաղորդուի Ժընէվի Հ. Ց. Դաշնակցութեան քոմիթէին։ Պաշտօնագրին մէջ Բիֆաթ փաշա հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրեր է, ըսելով թէ «Հայերը Ատանայի վերջին աղէտին մէջ յանցաւոր չեն, թէ ջարդը արգիլել կարելի պիտի ըլլար եթէ զինուորը ուշ չի հասնէր (Ծ. Ա. ուշ հասնիլը պատճառ մըն էր որ ինքն ալ երկրորդ ջարդին մասնակցէր). թէ կառավարութեան վրայ կրնան վստահ ըլլալ, որովհետեւ ամէն խիստ միջոց ձեռք առած է յանցաւորները պատժելու համար։»

Ա՛ա աղէկ, նոյն իսկ չա՛տ աղէկ։ Բայց ի՛նչ պիտի ըսեն Բարիզի օսմ. դեսպանատան կողմէ Բարիզի թերթերուն ուղղուած պաշտօնական սա հաղորդագրոյը շրջաբերականին.

«Եւրոպական մէկ քանի թերթեր, ինչպէս նաեւ օտար երկիրներ գտնուող հայ քոմիտէները, Ատանայի նահանգին վերջին դէպքերուն առթիւ, հրատարակութիւններ ըրած են՝ ատելի ցոյց տալու օսմ. սահմանադրական կառավարութեան արարքները։ Ըսուեցաւ թէ 20,000, մինչեւ իսկ 30,000 հայ զոհեր կան, մինչդեռ վերջերս Երեսփ. Ժողովին հաղորդուած տեղեկագրին մէջ ըսուած է որ այդ զոհերուն թիւը 4000ը չէ անցած։ Այդ կերպով ուղղուած է միայն իսլամներուն վերագրել նոյն ողբալի արարքներուն պատասխանատուութիւնը, մինչ, Մէրսինի ու Ատանայի մէջ քրիստոնեայ հասարակութեանց մէկ քանի պետերու վկայութեան համաձայն, ամէնուն վրայ ալ յանցանք կայ։ Արդարեւ չփոթութիւնները տարածուեցան եւ համեմատութիւններ ստացան տեղւոյն վրայ պէտք եղածին չափ զինուոր չգրաւնուելուն և չրջակայ վայրերէ ուղղուած զինուորներուն ժամանումը յապաղած ըլլալուն հետեւանքով։ Կեդրոնական կառավարութիւնը և մասնաւորաբար ներքին գործոց նախարարութիւնը այդ տխուր առթիւ իրենց բոլոր պարտականութիւնները կատարեցին։ Երեսփ. Ժողովէն 30 հազար ոսկի պահանջուեցաւ զոհերուն իրրեւ նպաստ, առանց ցեղի ու կրօնքի խտրութեան. այդ գումարը տակաւին չքուէարկուած, առհաչիւ 10,000 ոսկի ղրկուեցաւ նոյն տեղը։ Նաեւ ամէն միջոցներ ձեռք առնուեցան խռովութեանց հետեւանօք վնասուածները պատսպարելու, մնուցանելու և բժշկականապէս դարմանելու համար։ Միւս կողմէ Ատանայի մէջ հաստատուած և Բուսմէլիի բանակին սպաներէն կազմուած զինուորական ատեանը — հետեւաբար զերծ տեղական ազդեցութենէ — հիմա կը փնտռէ և օրինակելի կերպով պիտի պատժէ այդ արիւնալի տեսարաններուն յանցաւորները և թելադրիչները, ի՛նչ որ ալ ըլլայ իրենց ընկերական դիրքը։ Երեսփ. Ժողովը այդ մասին այ՛քան լաւ համոզում գոյացուց որ ամբողջովին վաւերացուց կեդրոնական կառավարութեան գործունէութիւնը։ Այս իրողութեանց ինչպէս նաեւ գործադրուելու վրայ եղող միջոցներուն հանդէպ, որոնք օսմ. խիզձը հանդարտեցուցած են, ամէն անոնք որ սխալ տեղեկագիրներէ խաբուած են և սահմանադրական Թուրքիոյ դէմ առոնք փաստեր ըրած են՝ պէտք է որ իրականութեան հաստ ըլլան, եթէ չեն ուզեր չարամտութեան օրինակ մը տալ։»

Ինչպէս կը տեսնէք, Բարիզի դեսպանը, անշուշտ ոչ ինքնաբերաբար, բռնապետական շրջանի քայլ մը կ'առնէ՝ մեղակցելով՝ հեռուէ հեռու՝ Ատանայի արիւնարբու և տակաւին անպատուհաս մընացած կուսակալ անիծապարտ Ճէվատ պէյի, ջանալով Հայերը յանցաւոր ցոյց տալ և խաբել Եւրոպայի հանրային կարծիքը։ Բայց ահա ո և է դեսպանէ վեր անձ մը, արտաքին գործոց նախարարը կուգայ Բարիզի, ինչպէս նաեւ Պերլինի և Վիեննայի դեսպաններուն ստայօդ զեկոյցները մէկ ջուրով լուալ, յայտարարելով թէ Հայերը Ատանայի վերջին աղէտին մէջ յանցաւոր չեն։ Ասիկա պէ՛տք էր մեզի, այս թանկագին և ամէնէն պաշտօնական յայտարարութիւնը։ Մէկկալները ջո՛ւրին տուր երթան։

Բայց դիտելի է որ, երբ մէկ կողմէ Բիֆաթ փաշա կ'ըսէ իր պաշտօնագրին մէջ թէ «Հայերը կառավարութեան վրայ կրնան վստահ ըլլալ, որովհետեւ ամէն խիստ միջոց ձեռք առած է յանցաւորները պատժելու համար», միւս կողմէ Ատանայի մէջ բազմաթիւ Հայեր դեռ բանտը կը մնան, և հայ պատուիրակութեան երկու անդամները կը ստիպուին դեռ Մերսին մնալ, նկատելով ցոր եթէ Ատանա չերթան խուժանը կրնայ զերեզմանք մորթել, ըստ յայտարարութեան ոստանայի կառավարութեան։ Դեռ ուրեմն զգուշած չէ Ատանայի հայակեր խուժանը։ Հապա պատշաճման վիճա՞կը։

ՀԱՑ ԹԵՐԹԵՐԸ Կ'ԱՑԲՈՒՒՆ.— Մերսինէ և Իսքէնտէրունէ Պատրիարքարան հասած տեղեկագիրներ կը ծանուցանեն թէ կառավարութիւնը՝ հոն ղրկուած հայերէն թերթերը առանց իրենց տէրերուն յանձնելու կը պատռէ... ու կ'այրէ եղեր... Անո՞ւշ երկիր։

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ հրաւիրակները այսօր իրենց հիւրամեծար Վրդ.ներուն հետ Տօլմա-Պաղչէի պալատը երթալով ներկայ գտնուեցան Սէլամլըքի արարողութեան։

ՄԱՑԻՐԱՊԱՂԱՆԻՍ հայ երեւելիներու դիմումին վրայ, Շեվքէթ փաշա հրաման ղրկած է Ատանայի պատերազմական ատեանին՝ ձերբակալել խռովութեան պարագլուխներէն Մաղմանօղլը Իսմայիլը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷ շրջաբերականներ ղրկուեցան մայրաքաղաքիս Թաղ. Խորհուրդներուն, յայտնելով թէ պատկանեալ իշխանութեան կողմէ հրամայուած է հարկ եղած տեղը որ այլեւս թեզքիրէներուն մէջ Ղրիստոսիոն նոր-մուտ բառը չգործածուի։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ.— Պերլինի մեր թղթակիցը այս անգամ մայիս 10 թիւով (Ն. Տ.) հետեւեալը կը գրէ մեզ.—

Վերջին թղթակցութեամբս յայտնած էի արդէն, թէ Պերլիներ Թակեպլաթի խմբագրութիւնը, իր ծանօթ թղթակից Էտվարտ Միկլինտը Ատանա ղրկած է, ջարդերու մասին աւելի ճշգրիտ տեղեկութիւններ ստանալու համար։ Իր այսօրուան թիւով Պերլիներ Թակեպլաթ կը հրատարակէ «Հայկական ջարդերու շարժառիթները» վերնագրով հեռագիր մը։ Այս հեռագիրը, թրքական գրաքննութենէն ազատ պահելու համար, նախ նամակով կիպրոս ղրկուած և Լարնաքէն հեռագրատան յանձնուած է։ Անաւասիկ ասնոր ամփոփումը։ Հայկական ջարդերուն շարժառիթները երեք բաներ եղած են։ 1. Հայերու անկախութիւն հրատարակելը։ 2. Աւստրիական ապրանքներու դէմ մղուած պոյքոթը, որով իսլամ ժողովուրդին մէջ այն հաւատքը տարածուեցաւ թէ Աւստրիացիք և Եւրոպացիք չպիտի համարձակէին խիստ քայլեր առնել։ 3. Ապտիւլ Համիտի և իր քարտուղար Իզզէթի արքանեակներուն գրգռումները։ «Կը հաստատուի թէ Երիտասարդ Թուրքերու Սելանիկցի զինուորական խումբերը ջարդերուն մասնակցած են, սակայն միայն այն տեղն երբ Հայերուն կողմանէ սխալմամբ յարձակման ենթակայ եղած են։ Հայերը չփոթեր են ասոնք այն սուրիական զինուորներուն հետ, որոնք խուժանին հետ եղբայրակցած էին։ Նորագոյն քննութիւններով, Ատանայի զոհերուն թիւը 3000ի, իսկ շրջականերունը 11,000ի կը հասնի։ Ասոնցմէ զատ սպաննուած են նաեւ 1500 հատ մահմետականներ։ Երկու յանձնաժողովներ զբաղած են յանցաւորները գտնել և եղած կորուստը տուգել։ Որովհետեւ խուժանը կը սպառնայ թէ եթէ արուած մահուան վճիռները գործադրուին, ընդհանուր կոտորածի մը պիտի սկսի, նոր զինուորական խումբերու առաքումը կարգադրուած է։ Միմիայն ոճրագործներու անպէտ պատժուելովն է որ Երիտասարդ Թուրքերու ըէժիմը պիտի ամրապնդուի։ Եթէ ոչ ժողովրդային ներքին պատերազմ մը և օտար պետութեանց միջամտութիւնը անխուսափելի է։ Դրութիւնը դեռ խիստ ծանր է։» Դէպքերու պատասխանատուութիւնը բաժնելու համար, այս անխիղճ ու անամօթ թղթակիցը չի քաշուիր ամէնէն արտառոց սուտը հեռագրել իր թերթին։ Պէտք է որ մեր Ատանայի կամ Մէրսինի ազգային իշխանութիւնները կամ կուսակցութիւնները անպատճառ հաւիւ պահանջեն այս տխրահռչակ օրագրողէն. հայերէն ոմ՛վքեր են եղած անկախութիւն հրաչակողները, ե՞րբ, ո՞րտեղ և ի՞նչպէս։ Այս կարգի ստայօդ տարածայնութիւններու հրապարակումը գերմանական թերթերու մասնագիտութիւնը դարձած է այժմ։ Ատեն մը Համիտի յետոյքը կը լզէին, իրենց դրամապաշտութեամբ կուրացած. հիմակ ալ, երբ ոյժը Երիտասարդ-Թուրքերու ձեռքն է, սկսած են պոչերնին ասոնց առջեւ երերցնել։ Հայ թերթերը միաձայն դէմ ելլելու են այս խեղաթիւրումներուն, որոնցմով կ'ուզուի ջարդերուն գլխաւոր պատասխանատուութիւնը Հայերուս վրայ բեռցնել և մեր ու Թուրք հայրենակիցներու մէջ որոմ ցանել։ Պայքա՛ր այս հացկատակ, անազնիւ տարրերուն դէմ։

ՔՆԱՐ

ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎԸ այս առտու գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը և Ատանայէն եւ ուրիշ գաւառներէ հասած զանազան գրութիւններ կարդաց։ Խորհրդակցութիւններ կատարուեցան Ատանայի կամ շրջակայ քաղաքներէն մէկուն մէջ որքանոյ մը հասաստուելով, անտուն անտէր մնացած հարիւրաւոր դժբախտ որբերը պատսպարելու և խնամելու համար ձեռք առնուելիք միջոցներուն և ըլլալիք դիմումներու մասին։

ՇԱՀՊԱՂԼԵԱՆ Տ. Յակոբոս Ծ. Վրդ., որուն անձնասպանութիւնը ծանուցինք առջի օր, երկու օր առաջ մէկ քանի բարեկամներու յայտնած էր թէ իր կտակը պատրաստած է. նաեւ ցաւ կը յայտնէր թէ իրեն պէս հիւանդկոս ու ծեր մարդ մը չի մնար և խե՛ղճ ու կայտառ հայերը տխնայ կը սպաննուին Ատանայի մէջ։ Յակոբոս Վրդ.ի անձնասպանութիւնը բաւական զարմանալի կը թուի սակայն, քանի որ ինքը կամքի տէր և Եկեղեցւոյ օրէնքներուն նախանձախնդիր հոգեւորական մըն էր, որ ժամանակին Մակար Կաթողիկոսի անունը չի յիշատակուելու համար՝ Պատրիարքարանի դէմ մաքառելէ զատ, կրցաւ ճարտարութեամբ մը մեկնիլ մայրաքաղաքէն և Աղթամար երթալ՝ հոն պատարագելու և չի յիշատակելու համար Մակարը։ Եէտիգուլէի Երուսաղէմի վանքապատկան ագարակները ազատելու համար մեծ աշխատութիւններ ունեցած է, իբր միաբան Ս. Երուսաղէմի, և այս պատճառաւ՝ գումար մը կտակած է Ս. Յակոբեանց միաբանութեան։ Երուսաղէմի Պատր. Փոխանորդ Տ. Եղիշէ Ծ. Վրդ. Զէլինկիրեանի կողմէ երեք վաղդապետներ կնքեցին հանգուցեալին դոյքերն ու սենեակը։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ հաշուեքննիչ յանձնաժողովը՝ 400 երեսներէ բաղկացեալ ընդարձակ տեղեկագիր մը կը պատրաստէ որ պիտի ներկայացուի Երեսփ. Ժողովին յառաջիկայ նիստին, նկատի առնուելու համար։ Գէորգ եպսկ. Երէցեան ալ հրաւիրուած և իր բացատրութիւններն առնուած են թէ՛ բերանացի կերպով և թէ դրաւոր դիտողութիւններով։ Իսկ Ղեւոնդ Վրդ. Մաքսուտեան շաբաթ օրը կանչուած ու ներկայացած էր յանձնաժողովին։ Սակայն իր տուած բացատրութիւնները նոյն օրը չի կրնալով ամբողջացնել, երկուշաբթի օրն ալ հրաւիրուած էր յանձնաժողովէն՝ որ իր վերջին նիստը մինչեւ ուշ ատեն շարունակեց։ Դժբաղդաբար Ղեւոնդ Վրդ. Մաքսուտեան վերջին նիստին չի կրցաւ եղած հրաւէրին պատասխանել։

Տ. ԳՐԻԳՈՐԻՍ արքեպս. Յովհաննէսեան՝ երկու օր առաջ Վեհ. Տ. Մատթէոս Կաթողիկոսին այցելելով, մանրամասնօրէն բացատրեց իր քաշած տառապանքները և վանքին միաբաններուն անհանդարտ ու անպատասխանատու կացութիւնը, և անմիջական դարմանի մասին ինչ ինչ ծանօթութիւններ տուաւ։

ՄԱՐԳԻԴԻԿԻ Պէզազեան Հայկական վարժարանի երկսեռ սաները իրենց մէջ 348 դրչ. հաւաքած են Ատանայի աղէտեալներուն համար։ Յիշեալ սաները ասկէ առաջ ալ գաղթականներէն որբ աղայ մը որդեգրած են իրենց վարժարանին իբր գիշերօթիկ։

ԴԱՀԻՐԻ Բաղաքական ժողովն մայիս 6ինն 13ին (Ն. Տ.) Առաջնորդական փոխանորդ Տ. Յարութիւն քահանայ Յակոբեանի նախագահութեամբ Սեդրակ էֆ. Դաւիթեանի ատենապետութեամբ և անդամներու մեծամասնութեամբ գումարուելով հետեւեալ որոշումները տուած է։

1. Կառավարչատունը վիճակահանութեան արտօնութիւնը տուած ըլլալով, այս առթիւ ի՛նչ ի՛նչ ձեւակերպութիւններու կատարումին համար՝ պէտք եղածը գրբուեցաւ Աղքատախնամ ընկերութեան։

2. Կարդացուեցաւ Մշոյ վիճակին առաջնորդ Ներսէս Վրդ. Մարախանեանի համար Պատրիարքարանի մէկ պաշտօնագիրը, որով կը յանձնարարուէր Եգիպտոսի մէջ հանգանակութիւն կատարել, Մուշի սովեալ ազգայիններուն ի նպաստ։ Ն. Դերապատուութիւնը սակայն տեսնելով որ Ատանայի աղէտին զոհերուն համար այս միջոցին դրամ կը հաւաքուի Եգիպտոսի ազգայիններէն, հրաժարած է Մուշի համար հանգանակութիւն ընելու մտադրութենէն, փափագ յայտնած որ յարմար ժամանակին ընկերութիւն մը կազմուի ի Դահիրէ, Մուշի որբանոցներուն օգնելու համար։ Ժողովն որոշեց քաջալերել այս ընկերութեան կազմութիւնը։

3. Թէև Ժողովոյ պաշտօնավարութեան երկամեայ պայմանաժամը յունիս 12ին կը լրանար, սակայն Ժողովն նկատելով որ Սահմանադրական շրջանը մայիս 14ին (Ն. Տ.) վերջ կը գտնէ, որոշեց պատրաստել իր տեղեկագիրն և կանչել իր հրաժարականը։

Ժողովն ասոնցմէ դուրս զբաղեցաւ ժառանգական, դատական, կալուածական և զանազան ուրիշ խնդիրներով։

Ի ՆՊԱՍՏ ԱՑԱՆԱՅԻ.— Մեր ազնատակիցը Խոսրով Մէսսթէնէ մեզ կը ղրկէ երկու անդ. ոսկի, նուիրուած անգլիացիի մը՝ Ֆ. Ֆրէմլին Էսքի կողմէ ի նպաստ Ատանայի արկածելոց։ Անցեալ օր Խոսրով նոյնքան գումար մը ղրկեր է Պատրիարքարան։ Նոյն նպատակով մեզ յանձնուած է Օսմ. ոսկի մը՝ այրի տիկ. Հռիփսիմէ Թ. Մեծաւորեան և զաւակաց կողմէ։ Կը խնդրուի Պատրիարքարանէն երկու ընկալագրով ստանալ սոյն գումարները։

ՔԱՂՈՒԱԾ

ՆԷՕՇԱԹԷԼԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ՈՐՈՇՄԱՆԱԳՐԷՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՆԷՕՇԱԹԷԼԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՆԱՀԱՆԳԻՆ

Նկատողութեան առնելով 1905ին Մայիս 23ի կանոնագիրը, որ կը վերաբերի նահանգային ատեղագիտական դիտարանին մէջ քրոնոմէթրներու և բանաւիններու քննութեան, ինչպէս նաև տարեկան մրցման մէջ լաւագոյն հանդիսացող քրոնոմէթրներու և բանաւիններու յատկացուած միջանակներու բաշխման,

Նկատողութեան առնելով նաև նահանգային դիտարանի տնօրէնին տեղեկագիրը, որու կցուած են 1908 տարւոյ մէջ քննութեան ենթարկուած քրոնոմէթրներու գնացքին ցուցակները և վիճակացոյցները (bulletin de marche),

Լսելով նաև ճարտարարուեստի և երկրագործութեան բաժնի տնօրէնին բացատրութիւնները,

Կ Ը Վ Ճ Ռ Ի

Կանոնագրին սահմանած մրցանակները հետեւեալ կերպով բաժնել 1908ի շրջանին համար

Ա. Գործարանատերերու յատկացուած մրցանակներ գրպանի եւ նաւու լաւագոյն վեց chronomètrներու համար սեփի մրցանակ

Ա. ԿԱՐԳ

	Թիւ դասակարգումներ	
Առ Պ. Պ. Ժ. Ֆաւրը-Ժաքօ և Ընկ. գործարան ՋԷՆԻԹ ժամացոյցներու, ի Լօքլ		22,8
Քոլ Պիւհրէ, ի Լօքլ		22,5
Քոլ Տիթիշայմ, ի Շօ-տը-ֆոն		22,2
Քոլ Տ. Նարտէն, ի Լօքլ		19,1
Գործարան Լոնժին, ի Սէնթ-Իմիէ		14,2
. . . . .		

Ի Դիմաց Պետական Խորհրդոյ

Դիւանադպիր՝ ԲԼԷՐԻՕՆ Նախագահ՝ ՅՈՒԼԻ. ԲԼԷԹԱՆԼԷՆ.

Սոյն վճռագրին վաւերական օրինակը կը գտնուի Զէնիթի ներկայացուցիչ Տեարք Գ. Սարգիսօֆ և ընկ. մօտ ի Պահչէգաբու, թիւ 16.

ՎԵՀ. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ երէկ Սկիւտարի եկեղեցիին մէջ վարդապետ ձեռնադրեց Արմենակ սարկաւագ Ինճէեանը, Տ. Մատթէոս կոչելով զայն։ Էջմիածնայ հրաւիրակները ներկայ էին օծման արարողութեան, որոնք յետոյ տեսակցութիւն մը ունեցան Վ. Հայրապետին հետ։

*** Վեհ. Կաթողիկոսը վաղը առտու Սկիւտարէն Բերա երթալով, մինչեւ իր մեկնումը պիտի բնակի Սբլանտիտի մէջ իրեն յատկացուած յարկաբաժինը։

ԱԶԳ. ՎԱՐՉԱՊԵՏԵԱՆ կողմէ երկու թագրիր պիտի տրուին կառավարութեան։ Թագրիրներուն մէկը հայ գաղթականներուն վիճակը պարզելէ յետոյ, կ'ըսէ թէ դատարկապորտներու կանոնագրին հետեւանքով մեծ հարուած կը կրեն այդ գաղթականները։ Միւս թագրիրով կը պահանջուի Ղէհրօրիհն բարին տեղ գործածել Էրմէնի բառը։

ՍԵՐԱՍՏԻԱՑԻՆ Ղազարոսեան եղբարք 2 օսմ. ոսկի նուիրած են Ազգ. Հիւանդանոցին, Զատկի տօնին առթիւ։

ԲՍԲԱՑԻ և Ղալաթիոյ ասիրիէ արհեստաւորները յառաջիկայ երկուշաբթի, 18/31 մայիս, գոց պիտի պահեն իրենց խանութները, նոյն օրը Ս. Երրորդութեան եկեղեցիին տօնն ըլլալով։

ԿՈՉ ՄԸ.— Ատանայի և շրջակայից համար մեզ յանձնուած զգեստեղէնները երէկ 31 պա կի մէջ Մէսաժբրիէ՝ չոգենաւով ղրկուեցան Մէրսին։ Այս առիթով երախտագիտական պարտականութիւն կը համարիմ սրտագին շնորհակալութիւն յայտնել Մէսաժբրիէ՝ Ընկերութեան տեղւոյն ազնիւ Տնօրէնին, որ բարեհաճեցաւ ձրիաբար ղրկել յիշեալ ապրանքները Մէրսին։ Ապրանաց և զգեստեղէնաց յառաջիկայ առաքումը տեղի պիտի ունենայ Մայիս 13ին (Ր. Ե. Յունիս 5ին) շաբաթ օր։ Անոնք որ ցարդ ղրկած չեն իրենց ծրարները, կը խնդրենք որ փութան ղրկել մինչեւ Մայիս 21 / Յունիս 3 Պայպլ Հաուզ։ Խնդիր չէ թէ ի՛նչ տեսակ նիւթեր են ղրկուածները։ Ամէն ինչ շնորհակալութեամբ և երախտագիտութեամբ պիտի ընդունուին այն հաղարաւոր աղէտեալներու կողմանէ, որոնց մեծագոյն մասը նախկին հարուստներ կամ դիւրակեցիկներ ըլլալով՝ այժմ կարօտ են մեր ղրկելիք մինչեւ իսկ անմեծանին հագուստներուն։

Մայրե՛ր և քոյրեր, կը խնդրեմ, չտապեցէ՛ք և ինչ որ կրնաք հինէն և նորէն, ղրկեցէք ձեր Ատանայի քոյրերուն և զաւակներուն։ Աղէտը մեծ է և սոսկալի։ Մեր պարտականութիւնն է օգնութեան հասնիլ ինչ որ կրնանք։

Զ. Տ. Ս. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ԱՅՍ ՕՐԵՐՍ ՔԱՌԱՄԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԱՆՕՐԻՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԶԵՂՉՈՒԱԾ ԳՆԵՐՈՎ

Մէկ քանի առարկաներ միայն յիշենք.

ՄԵՏԱՔՍԷ ՀՈՎԱՆՈՑՆԵՐ ամէն գոյներով	դրուշ	48
ԱԼԲԱԿԱՑԷ ԲԼԻՍԷ ԺԻՒԲՕՆՆԵՐ չատ լաւ տեսակ	»	50
ԹԱՇԿԻՆԱԿՆԵՐ ԳԻՐԵՐՈՎ, 12 հատը	»	16
ՊԱԹԻՕՆԷ ԺԻՒԲՕՆՆԵՐ պրոտրբիով բանուած	»	15

5000 Պաքիսքէ Պլուզներ 15—40 դրշ.

Մեծահանակ թիւով գուրբաններ գրեթէ ոչինչ գինով պիտի ծախուին։ 2—3

ՅԱՍՔՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

ՌԱՒԻԶ, 27 Մայիս. — Լա Թիւրքի Նուվել թերթը յունիս 18 ուրբաթ օրուան համար մեծ ներկայացում մը կը սարքէ Ռէժան թատրոնին մէջ, նպաստաւորութեամբ օսմ. դեսպան Նաւսմ փաշայի։ Թէյի սեղան ալ պիտի տրուի։ Հասոյթը յատկացուած է Փոքր-Ասիոյ աղէտեալներուն։

ՌԱՒԻԶ.— Գ. Մարսէլ Բրէվօ այսօր Ֆրանսական Ակադեմիի անդամ ընտրուեցաւ։ Մրցակիցն էր Լիպր Բարօի տնօրէն Գ. Էտուարտ Տրիւմոն։

ՍՕՖԻԱ.— Կը հաւատուի թէ նախարարաց Խորհուրդը իր երէկուան նիստին մէջ որոշած է Բ. Դրան ծանուցագիր մը յղելով բողոքել Բումէլիի երկաթուղիի խնդրոյն կարգադրութիւնը յապաղած ըլլալուն համար։ Եթէ նոր յապաղում մը ալ ըլլայ, պուլկար կառավարութիւնը ձեռք պիտի առնէ իրեն յարմար թուած միջոցները։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ,	14/27 Մայիս	
Օսմ. Գանս. Մէսքէալ 4 %	Օ. Ո.	101 18
Ամէնէն բարձր գին	»	101 19½
Ամէնէն վար գին	»	101 15
Բուսմէլի երկաթուղի գոց	Ֆր.	174 25
Ամէնէն բարձր գին	»	174 50
Ամէնէն վար գին	»	174 25
ԲԱՑՈՒՄ,	**15/28 Մայիս**	
Օսմ. Գանս. Մէսքէալ 4 % Գ.Կ.	Օ. Ո.	101 19½
» » » ժամը 5ին	»	101 19
Բուսմէլի երկաթուղի	Ֆր.	174 25
» » ժամը 5ին	»	174 25
Գաբաթ Կ. Գոլոյ	»	434
Անատ. երկաթ. Գարաթ. Ա. սերի	»	514 —
» » » Բ. սերի	»	512 —
» » բժնթգրթ.	Ա. Ո.	14 87
Շերքէթի Խայրիէ	»	— —
Շերքէթի Խայրիէի Համիսիէ	»	1 25
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 42
Օսմ. Ծխախոտ		15 30
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6 90
» ժուիսանս		8 02½
» պարտաթուղթ		490 —
Թրանսվալ	Ֆր.	80 —
Ցերքոսի Ջուրի Ընկ.		313 —
Գալիա Գարայոյքն		456 —
Միսիրի Պանքա	Օ. Ո.	4 40
Նեճիճ Գէօֆա Թրամ. բժնթգթ.	»	2 —

Ի Լ Ա Ն

(Բօսքա վէ Թէլէկրաֆ Նեզարէթի)

Սէնէի հաղորդ միւրէթթէպաթրնտան օլուպ միւպաեասընա լիւզում կէօրիլէն 200 ատէտ միւվէզզի չանթաբլյա 10,000 ատէտ քանավէյօ չուվալ վէ պիրինճի վէ իքինճի վէ իւչիւնճի նէվլէրինտէն պէ հէր նէվլի 2200 ատէտտէն 6600 ատէտ պէզ չուվալ վէ պիրինճի վէ իքինճի նէվլինտէն 3000 ատէտտէն 6000 ատէտ պէզ չանթա օլ պապտէքի նիւմունէսի վէճհլէ մէվգրի միւնագասաեա գօնբլտրզընտան թալիպ օլանլարրն մէգզիւր նիւմունէլէրի կէօրմէք վէ չէրաիթինի անլամագ իւզրէ եիւզտէ օն թէէմմնաթը նագտիէի վէ եախտա Տէրսաատէթ թիճարէթ օտասրյա մուգավէլտթ մուհարրիրիյինտէն մուսատագ քէֆալէթը գավիէի համիլէն Թէլէկրաֆ վէ Բօսքա նէզարէթի մէճլիսը իտարէսինէ միւրաճաաթ իյլէմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 13 մայրս 325

ԼԱ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՏԷ ՖՐԱՆՍ Է ՏԷ ՔՈԼՕՆԻ

La Mutuelle de France et des Colonies

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պանք տը Ֆրանսի մէջ աւանդ ձգուած 60 միլիոն ֆրանք

ԿԸ ԳՈՐԾԷ	ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՆԹՐՕԼԻՆ տակ, 1905 մարտ 17ի օրէնքին համաձայն։
Կ'ԸՆԴԱՅԷ	ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ողջ մնացողներուն, և ԴՐԱՄՕԺԻՏ ու ՌԱՆԹ ՎԻԱԺԷՒ Կ'ապահովէ, 15 տարիէն վճարելի ողջ մնացողներուն, մահուան պարագային երաշխաւորութիւններով։
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ	Վճարումներ ԱՄՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔԷՆ սկսեալ։
ԿԸ ԶԵՏԵՂԷ	ՊԱՆՔ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ իր յաճախորդներուն յանձնած դրամները, պետական երաշխաւորութիւն ունեցող արժէքուղթերու վերածելով զանոնք։
ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆ-ՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ Է	700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ, մինչեւ 1908 Նոյեմբեր 30 իր երկու ճիւղերուն մէջ. ԿԵԱՆՔԻ ՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուին

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Թիճարէք խան, Գալաթիա, Բէրճէնպէ Բազար

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆ Օ. ԺԻՌՕ

Փորձառու և գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին, որոնք պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ ալ։

ՌՕՍԻԱ

COMPAGNIE ROSSIA ASSURANCES

ԱՊԱՀՈՎԱԳ. ԸՆԿ.

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՍՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեռլին

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու ցուցափեղկի ապակիներու խորտակուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխ, ամբողջապէս վճարուած	10,666,666 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	162,600,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	460,949,000 »
1906 տարուան մէջ մէջ գանձուած Ապահովագին ու տոկոս	75,130,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել

Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Աղարեան Խան Վօյվոտա Գալաթիա։

Պոլսոյ գործակալութեան, Տիլսիզզատէ խան, Աչբը Էֆէնտի Ճատտէսի, թիւ 26

Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻԶ 11

ՊԱԼՔԱՆ

Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ	ֆր.	9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ	»	142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի եւայլն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ անմրցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն։ 50—32

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ Խ. ՖՐԱՆԿԻԼՕՖ եւ ԸՆԿ

Պալիս, Անանիատիս խան

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Սեպտ 20 թուականի Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Գալաթիա, Նաղլը խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Բօօրէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.
Պոլիս, Մ. Ի. Սատօք, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահէք Գարու թիւ 10.
Պոլիս, Ապաի պէյ և Ընկ. Վէզնէֆիլէր փողոց.
Պոլիս, Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գարու Իզմիր փողոց.
Գալաթիա, Մ. Ա. Անանեան, Գալաթիա Սարայ.
Գալաթիա, Մ. Ա. Ինդրիա, Մօտա ճամբէսի.
Պէշիկ-թաշէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.
Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէշիկ-թաշէրէ ճամբէսի, թիւ 137.
Գալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան.
Մեծ Կղզի, Ռէսուլ էֆ.
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիանց, դիրանի հրապարակ.
Սան Սթէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական և չքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց, թիւ 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա 1. Սինկէր խան Թիւնէլի եռեւ։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ թիւ 2։
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13
Սկիւտար) Զարշը Պոյը, թիւ 120։

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, թիւ 343 և 343 կրկին, Սարդիս պէյ Տիւղ Օղլուի տունը։ 16

ԻԻՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԹԱՐԻՋ 1828–1829

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ԹԱՐԻՋ 9, ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻԻՆԻՕՆի ապահովագրելոց։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. նպաստաւոր պայմաններ՝ ան համեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ա՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն ոճան գիներով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ՀԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, Է.Ն. Է.Ն.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՑՍԷՐԼԵԱՆ

Գլխ. ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Բաթբատ Օղլու Բասաժ։

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՏԱՐԻՆԵՐԷ Ի ՎԵՐ ՃԱՆՉՑՈՒԱԾ Է։

Միլքմէյտ Պրէնտ Սուիս Միլք

MILKMAID BRAND

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՍՆՈՒՆԴՆ Է

Ամէն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'բնդունին որ

ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ

ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ ԿԵՆՍԱԿԱՆ՝ ԿԵՐԱԿՈՒՐԻ ՀԱՄԱՐ ԵՒ ԱՄԷՆՕՐՅՈՒՆ ԵՎ ՕԳՏՍԱԿԱՐ 50—45

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԱԶԴ. — Ռումէլիի Երկաթուղիներու 236րդ վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի 1909 մայիս 19/1 յունիսին, կէս օրէն առաջ ժամ 10ին, օսմ. Հանր. Պարտքի կեդրոնատեղիին մէջ, հրապարակաւ, ելմտական, հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւններուն և Օսմ. Կայս. Պանքայի պատուիրակներուն մասնակցութեամբ։

Կ. Պոլիս 6/19 մայիս 1901

Khedivial Mail Line

(Քէսիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերք.

Շաբաթական ամէնէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Օսմանիէ» շոգենաւը, նաւապետ Կաթէաչի, կիրակի, 30 մայիս 1909 (Ը. Ե.), կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի 1 յունիս 1909 կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոն։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻՆ

«Մէնզալէհ» շոգենաւը նաւապետ Ցրիմէն յունիս 5ին ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Կելիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սագըզ, Հոտդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սաիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Գալաթիա, քաթափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը՝ Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

Cie RUSSIE

Navigaiion à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթական երթեւեկութիւններ

Մայիս

Դշ. 13/26 Իսէպօլի, Սինօպ, Սամսուն, Օրաու, Կիրասօն, Տրապիզոն, Ռիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 13/26 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 14/27 Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 14 27 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 15/28 Սէվաստօպոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 16/29 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 16 29 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հոտդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։

ԹՈՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ,,Ի (24)

ՀԱՄԻՏԵԱՆ ՐԷԺԻՄԸ

Գրեց՝ ԲՕԼ ՏԸ ՌԷԿԼԱ

ԳԼՈՒԽ Է.

ԱՊՈՏԻՒԼ ՀԱՄԻՏ ԻՇԽԱՆ ԵՒ ՎԵՀԱՊԵՏ... ՈՒ ՄՈԼԻ ՀԱԼԱԾԻՉ

Ապիւլ-Համիտ ուղեղային խառնուածք մը ունի, մէկը ժամանակակից այն բնաւորութիւններէն, որուն նախադասումը ունեցած էր Տիտրօ, երբ սա տողերը կը գրէր.

«Կարծեմ թէ այդ մարդիկը, մեծ մասամբ մռայլ ու մելամաղձոտ խառնուածքի տէր, իրենց մեքենային պարբերական խանգարումին կը պարտին այն արտակարգ և գրեթէ աստուածային թափանցողութիւնը, որ իրենց վրայ կը դիտուի և որ մերթ խօլ, մերթ վսեմ գաղափարներու կ'առաջնորդէ զիրենք։ Մէ, ո՞րքան իրարու հետ առնչութիւն ունին հանճարն ու խելագարութիւնը...։ Անոնք որ երկինքի կողմէ իրը բարի կամ չար ընդունուած են, աւելի կամ նուազ ենթակայ կը գտնուին այդ ախտանշաններուն, և աւելի կամ նուազ յաճախակի ու բուռն կերպով կ'ունենան այդ ախտանիշերը։ Կը բանտարկեն կամ կը շղթայեն պանոնք և կամ արձաններ կը կանգնեն ի պատիւ այդ մարդոց։»

Արդարեւ, եթէ այդ վեհապետը ունեցեր Մէհմէտ, Շարլ Ե.ի, Քրոմուէլի, Մեծն Պետրոսի, Ռիշլիէօի, Նաբոլէօնի քաջութիւնը, այն ատեն իր ներշնչումներուն և իրաւացի հայեացքներուն շնորհիւ շատ աչքառու դիրք մը պիտի գրաւէր Օսմ. Կայսրութեան մէջ, արիւնոտ տիրապետութիւն մը, բայց ապահովապէս մեծ։

Բայց այդպէս չէ եղած Համիտ. իր մելամաղձութիւնը՝ յարաձուն ջլախտի ու ընդմիջական յիմարութեան խառնուած — կարգ մը հեղինակներու կողմէ չրջանաձեւ յիմարութեան առաջին աստիճանը կոչուած՝ որուն նկատմամբ պարզուած տեսութիւնը չեմ ուզեր վէճի տակ ձգել— կը տիրապետէ իր ինքնայատուկ խառնուածքին վրայ։

Առանց պատճառի ունեցած իր անձկութիւնները, մտացածին վախերը, գործարանական սարսափները և ուղեղային ուժապառութիւնները. որոնք խնամով կը շահագործուէին իր շուրջը գտնուող ազդեցիկ անձերու կողմէ, մեծութեան և քաջութեան իր բնազդները բնաջինջ կ'ընեն։ Այդ պատճառաւ է որ իր արարքները անկապ են և յաճախ կը փոխուին այն անձերը, որոնք պալատան մէջ ունեցած իրենց դիրքով նուազ ենթակայ ըլլալու էին աքսորուելու և իրենց աքսորէն ետ դարձուելու։

Եթէ երբեք Սուլթանը իր լուրջ յատկութեանց և թափանցող մտքին վրայ աւելցնէր հօրեղբօր՝ Ապիւլ-Ազիզի արիութիւնը, Տիտրոյի բացատրութեան համաձայն, «երկնքի կողմէ իրը բարի պիտի ընդունուէր»։ Ապիւլ-Ազիզ ալ ջղային հիւանդութեան ենթարկուած էր։

Դժբախտաբար, Համիտ չունի այդ քաջութիւնը։ Այդ վեհապետին դիմագծութիւնը աւելի լաւ զննելու, հոգեկան նկարագիրը թափանցելու և մէկ խօսքով անոր բարոյականը ճանչնալու համար, ֆիզիքականը ուսումնասիրենք իր յայտարար արտաքինին մէջ։

Նախ սկսինք արտաքինէն, որ մտաւորական էակին բանալին է։ Այդ ուսումնասիրութեան շնորհիւ պիտի կրնանք ըմբռնել իր արարքներուն պատճառը և լաւագոյն կերպով թափանցել իր յեղյեղուկ անհատականութիւնը։

Մինչեւ հասակով, աւելի փոքրակազմ քան թէ յաղթակազմ, Թուրք ցեղը յատկանշող ճոխ լեցունութենէն զուրկ է Ապիւլ-Համիտ։ Սարբեւհայկական խառնուրդը յատկանշող բոլոր կազմախօսական ու բնախօսական նկարագիրներն ունի։ Ստուդիս, արեւելքցի գնչուներու շատ կը նմանի իր տիպարը։

Իր ընդհանուր գնացքին մէջ յոգնած երեւոյթ մը ունի, մելամաղձիկ տխրութեամբ մը տոգորուած, որ անհրապոյր ալ չէ, և որուն արտայայտութիւնը մասնաւոր դրոշմ մը կ'ընծայէ տխրաբոյր հոգիներու, միշտ պատրաստ՝ մութ գոյներով տեսնելու իրերը։

Նիհար, փափկօրէն մկանուտ, նուրբ, թուխ և չոր մորթով, Համիտ մաղձային-աւշային խառնուածք մը ունի, ինչպէս ըսինք արդէն։

Իր խնամուած մօրուքը, խիստ սեւ, թանձր, բաւական կարճ, թեթեւօրէն աւելուռն, սրածայր կտրուած է։ Ճակատը, որքան կարելի է դատել ֆէսին տակէն, քիչ մը լայն է, բաւական ուղիղ, թեթեւօրէն կոր՝ յօնքին վերեւ, քունքերուն վրայ չափազանց խոռոչած, և երկայնքին ու լայնքին քիչ մը կծկուած։ Քթին արմատին մէջ ուղղակի յառաջացող շեշտակի գիծերը ցոյց կուտան մտքի չափազանց աշխատութիւն մը։ Աչքը սեւ գորշագոյն ու մեծ է, բարեձեւ, խոհուն, քիչ մը քօղարկուած, թափանցկոտ, սիրալիր՝ առանց քաղցրութեան, յարաշարժ ու անձկալի։

(Շարունակելի)

Առաջնորդ ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ